

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA GRADA I KOTARA ŠIBENIK

BROJ 144. — GOD. IV.

ŠIBENIK, 25. SVIBNJA 1955.

IZLAZI SVAKE SRIJEDE

UZ ROĐENDAN DRUGA TITA MISAO I DJELO

TITO, to drago ime prisutno je u našim srcima, u našoj misli, u našim velikim djelima. Ono danas odzvanja širom svijeta. Jer ono je plemenita i duboka ljudska misao, plemenito ljudsko djelo.

Tito čovjek je misao i djelo što pokreće već dva decenija milijune radnih ljudi ove naše socijalističke zemlje, što već godinama nadahnjuje stotine milijuna ljudi na ovoj planeti.

Tito je oplemenio životne sokove snage i stvaralaštva naših naroda, potakao ih da zajedno s njim i s Partijom, koju je on vodio kroz velike bitke i pobjede, nađu puni ljudski smisao svoga postojanja, da prokrče sebi put u socijalizam. On je moralnu snagu čovjeka i naroda pretvorio u materijalnu silu, koja je od 1941. godine do danas odoljela svim burama i pritiscima, i koja stalno jača, uvijek ljepša i svjetlija. Ta snaga je skromnim sredstvima tukla i pobjeđivala fašističke armije. Ta snaga je nakon oružane pobjede nad neprijateljima, opet sa skromnim sredstvima, u samo deset godina podigla nove industrije sa stotinama novih tvornica, nove gradove.

Za Tita je odlučni činilac čovjek, narod, koji snagom svoga duha i plemenitošću cilja kojem teži gradi novo društvo, nove odnose među ljudima i narodima zasnovane na ravnopravnosti, bratstvu i miru. On je duboko proniknuo u taj odnos između ideje i materijalne snage. Zato je njegova misao srasćena sa stvarnošću, jednostavna i jasna, svako ne razumljiva. Tito ne postavlja zadatke koje se ne može ostveriti, pa ma koliko oni izgledali teški. Bliža historija naše zemlje sva je u znaku te

istine. Sjetimo se težine Narodnooslobodilačke borbe, pa poslijeratne izgradnje i napokon borbe da naša socijalistička zemlja, iako mala, ostane nezavisna i slobodna, ravnopravna sa svima, pa i najvećim državama, da ne bude u ni jednom bloku velikih sila, da ne bude niciji satelit i objekt tuđe politike. Tito majstorski iznalazi vezu između svih činilaca koji se isprepluću i djeluju u našoj zemlji i u svijetu, on genijalno obunvaca čitav proces i određuje politiku, pravac i zadatke. Upravljači se marksističkom naukom. Tito je unapređuje i daje radnom narodu oružje misli i akcije, perspektivu socijalizma, opipljivu, stvarnu.

Titovo je djelo što naša socijalistička revolucija, nije stala na pola puta, što nije zakrčljala. Lomeći smjelo sa praksom i shvaćanjima koja su se godinama tačila u SSSR-u i važila kao pravilna i autoritativna, Tito je zacrtao novi put, put socijalističke demokracije kroz radničko upravljanje i narodno samoupravljanje. Time su ideje velikana socijalističke misli postale stvarnost u našoj zemlji, a naša socijalistička izgradnja izvor dragocjenih iskustava za socijalističke i sve ostale napredne snage u svijetu.

U ovo doba opasne pocijepanosti svijeta na blokovne velikih sila koje su sredstvima svoje materijalne moći nastojale da i ostali svijet vežu za sebe, naša zemlja je uporno isticala principe Povelje Uje dinjenih naroda i radila na njihovom jačanju, jer je blokovska historija prijetila da se odbace u sjenu veliki rezultati borbe protiv fašizma i agresije zapisani u Povelji UN. Pod vodstvom Tita naša se

zemlja beskompromisno, hrabro i na svakom razumljiv način borila za svoju nezavisnost, za ravnopravnost i uzajamnu demokratsku suradnju između svih naroda i država, velikih i malih. Tito je znao da ta naša borba mora dati rezultate, da ne ćemo ostati sami, da će naš prijatelj onabruti sve demokratske snage koje takvu politiku aktivne miroljubive koegzistencije smatraju jednim izlazom iz opasnosti od svjetskog atomskog pokolja kojemu vodi blokovska politika i naoružanje. Boreći se odlučno na toj miroljubivoj crti Titova misao i akcija čvrsto je držala bilo historije i težnji naroljubivog covjecnstva. Sila tu nije prvenstvena snaga. Tito je ona samo sredstvo u obrani tih plemenitih miroljubivih težnji, sredstvo da neprijatelji mira i ravnopravnosti među narodima uvide da silom ne mogu ništa ni riješiti ni postići. Titovo je težište na moralno-političkoj snazi svih onih stotina i stotina milijuna ljudi u svijetu koji hoće i bore se za mir i ravnopravnost, koji hoće da ostvare čovjeku dostojan život. On ne ide u Aziju, u Indiju i Burmu da stvara treći blok, da vidi koliko oni tamo imaju oružja. Tito ide tamo da ostvari prisnije veze naše zemlje sa tim prvorazrednim moralno-političkim faktorom, da ojača temelje mira. Vjerom u čovjeka i ravnopravnost, Tito otkriva svu čovječansku ljepotu, svoju i naše zemlje. I danas, kada zategnutost u svijetu očito popušta, Tito, dosljedan graditelj mira, preporuča da se još smjelije pride rješavanju svih pitanja koja keče učvršćivanje mira, da se, u okviru realnih

moćnosti, bez predrasuda i pretjerane podozrivosti, korača u tom pravcu.

Tito je ponos i slava naših naroda, naš vod u najljepšem i najčovječnijem smislu te riječi. Svojom titanskom misli i djelom on je najsvjetliji i najveći lik naše povijesti. S Titom naši su narodi pružili svijetu biještavi primjer junštva, samoprijedora i vjere u borbi za najsvjetlije ideale čovječanstva: slobodu, nezavisnost, ravnopravnu suradnju među narodima, mir i socijalizam. Zato je Tito i jedna od najvećih figura što ih svijet danas ima. Pri spomenu njegova imena svačija se misao ustavi na onome za što se Tito i naša zemlja danas bore u svijetu. Na njegov šezdeset-treći rođendan mi mu želimo da nam još dugo živi na sreću naših naroda i miroljubivog čovječanstva, da njegova misao i djelo kao žarka luč i dalje osvjetljaju put u mir i progres.

Pozdravi iz svih krajeva naše socijalističke domovine

Predsjedniku Republike Titu već nekoliko dana stižu mnogobrojni telegrami i pisma u kojima mu građani iz svih krajeva naše zemlje upućuju srdačne čestitke i pozdrave za 63. rođendan, sa željom da još dugo živi na sreću i ponos naše socijalističke zajednice. Pozdrave šalju pionirske i omladinske organizacije, masovne i društvene organizacije, radni kolektivi, sela i gradovi, pripadnici JNA i pojedinci.

»Dvadeset i peti maja, dan tvog rođendana, jest za nas ponosno dan radosti i najveći praznik — poručuju između ostalog, pioniri osnovne škole »Učitelj Tasa« iz Niša. Ova i mnoge druge pionirske čestitke napicane su jednostavno i iskreno, na istrgnutim listovima iz školskih svezaka, a često ih potpisuju svi pioniri. Slične čestitke uputili su i pioniri iz sela Čitluk, Jasenovika, Draganića, Jela Dola, Sinjeg Vrha, Krape, Radveva, zatim iz Strumice, Križevaca, Zabalja, Kostanjeca, Banjaluke, Novog Mesta, Beograda i mnogih drugih gradova i sela.

Omladinske pozdrave uputili su aktivni Narodne omladine iz Škofje Loke, Kruševca, Pule i mnogi drugi. Učenici i nastavnici Srednje medicinske škole u Banjaluci završavaju svoje pismo riječima: »Druže Tito, mi ti se kunemo da sa tvoga puta ne skrećemo«.

Mnogi radni kolektivi zavjetuju se u svojim čestitkama, da će i dalje ulagati sve svoje snage na razvijanju radničkog samoupravljanja u cilju daljeg socijalističkog razvika. Među prvim telegramima i pismima nalaze se čestitke mnogobrojnih radnih kolektiva iz Maribora, Subotice,

Bara, Mostara, Zrenjanina, Zagreba, Zadra, Šibenika, Stolca, Korčule, Novog Pazara, Požarevca, Vlasenice, Pirota zatim sa broda »Durmitor« i iz rudnika »Jakova Klisura«.

Od masovnih organizacija do sad su prispjele čestitke iz Biograda na moru, Zrenjanina, Cazina, Niša, Bosanske Dubice, Zagreba, zatim iz Podrinskog Požečkog, Bosanskog Novog i drugih mjesta i općina.

Narod Starigrada sa Hvara piše, između ostalog:

»Naš put poslije Oslobođenja pod tvojim vodstvom bio je plodonosan. Tvornički dimnjaci, nova postrojenja, putevi i pruge, svjedoke su skore nam sretne budućnosti«.

Zadugari poljoprivredne zadruge »Banat« pišu, da su za 10 godina zadržnog rada, na koji ih je uputio drug Tito, postali od napoličara i siromašnih seljaka slobodni poljoprivredni proizvođači, koji rade i upravljaju velikim zadržnim gazdinstvom. Čestitke su uputili i biskup Vladim Kos u ime narodne katoličke crkve u Hrvatskoj i republiko islamsko starješinstvo u Prištini.

Srdačne čestitke i tople pozdrave maršalu Titu poslale su mnoge vojne jedinice, obavještavajući ga da su iz svih sva obećanja svom Vrhovnom komandantu. General-pukovnik Kosta Nađ piše, između ostalog, u ime vojnika, podoficira, oficira i generala Zagrebačke vojne oblasti.

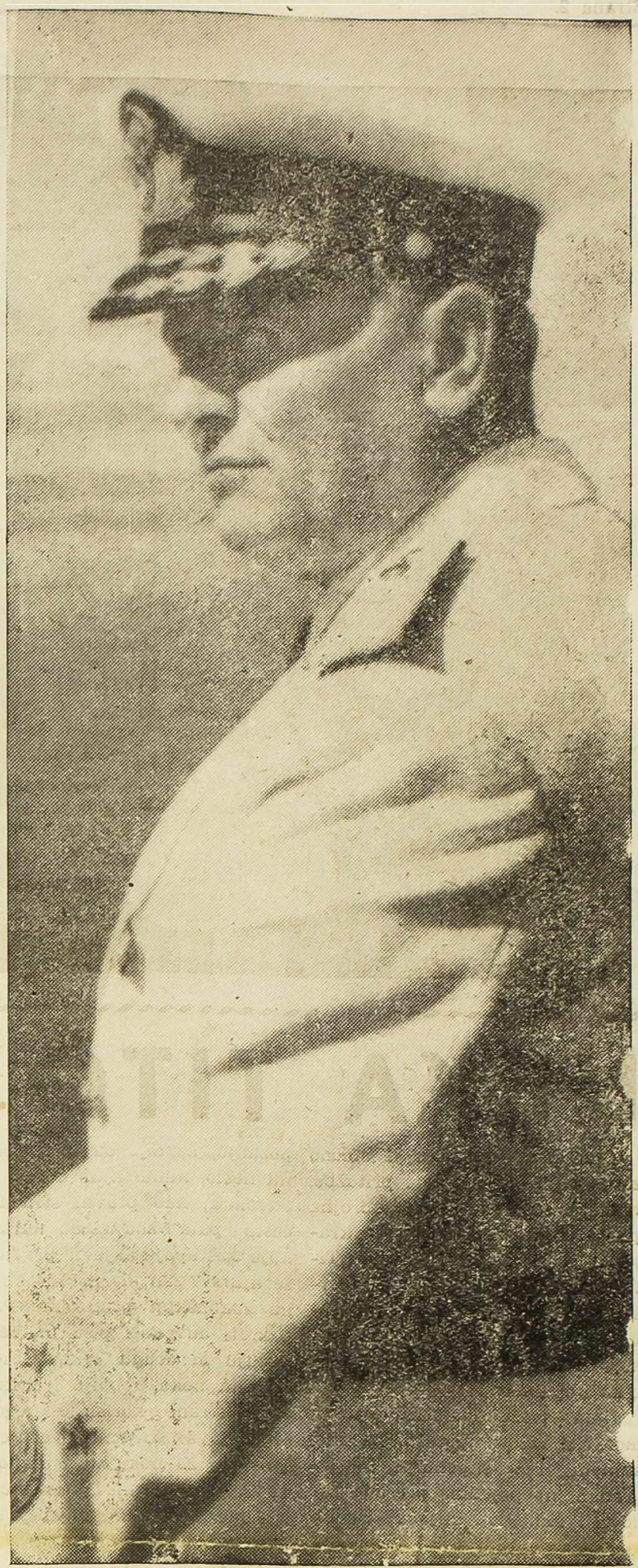
»I vojnički i starješinski kadar vojski se trudi da što temeljitije ovlada ratnom tehnikom i naoružanjem, da se stručno, politički i kulturno izdigne. Vrijedni rezultati, postignuti na planu tog

rada, najljepša je čestitka, koju Vam mogu uputiti za Vaš ovogodišnji rođendan.

Zelim Vam, družo Maršale, dug život i mnogo sreće u Vašem daljnjem trudu i naporima za dobrobit i procvat naše domovine, za dobrobit milijuna i milijuna ljudi u svijetu, koji se bore za mir i napredak i koji stoga ime Vaše ličnosti ponosno i sa ljubavlju izgovaraju.«

Štafeta JRM prošla kroz grad

U petak navečer stigla je na Poljani maršala Tita štafeta Jugoslavenske ratne mornarice Srednjeg Jadrana, koja je u čast 63. rođendana druga Tita pošla s otoka Molat. Dočeku štafete prisustvovao je velik broj građana i glazba JRM. Štafetu je u ime Garnizona Šibenik pozdravio Maršalu prigodom njegovog rođendana. Na svečanom ukrašenom tribini nalazili su se, pred predstavnika JRM, i predstavnici narodne vlasti te političkih i društvenih organizacija. Nakon što je štafeta prenoćila sutradan ujutro krenula je za Split, gdje se je priključila glavnoj štafeti JRM.

Plenum Glavnog odbora SSRN Hrvatske

Razvijati društveno upravljanje na svim područjima

Nekoliko stotina političkih radnika — članova glavnog odbora Socijalističkog saveza, predsjednika kotarskih i gradskih organizacija i veliki broj narodnih poslanika razmatrali su ovih dana u Zagrebu ulogu Socijalističkog saveza u daljnjem razvoju društvenog upravljanja. Plenumu predsjedava predsjednik Glavnog odbora Socijalističkog saveza dr. Vladimir Bakarić.

U referatu, koji je podnio član predsjedništva Glavnog odbora Miha Špiljak, najveća pažnja posvećena je problemima, koji ometaju dalji razvoj društvenog upravljanja na raznim područjima privrednog, prosvjetnog i političkog života.

U nastavku rada na plenumu su podnijeti koreferati o samoupravljanju u privredi, narodnoj vlasti, zdravstvenim i socijalnim

ustanovama, prosvjeti i stambenih zgradama.

U radničke savjete, u oko 2.300 poduzeća u Hrvatskoj izabrano je oko 49.000 ljudi ili 14 od sto od broja uposlenih. Jedan od glavnih nedostataka u upravljanju privrednim poduzećima predstavlja praksa mnogih radničkih savjeta da ne polažu redovno račun o svom radu. To slabi inicijativu članova kolektiva i omogućuje birokratske pojave u organima upravljanja.

Što se tiče društvenog upravljanja narodnim odborima, glavni nedostatak je što se zborovi birača održavaju rijetko i što nisu svagdje postali stalna forma suradnje narodne vlasti s građanima. Neki narodni odbori ne posvećuju dovoljnu pažnju pitanjima i prijedlozima istaknutim na zborovima birača. Vijećima

proizvođača ne daje se ona uloga kakva im pripada.

Društveno upravljanje stambenih zgradama predstavlja, pored radničkog upravljanja u privredi, najmasovniju samoupravnu organizaciju.

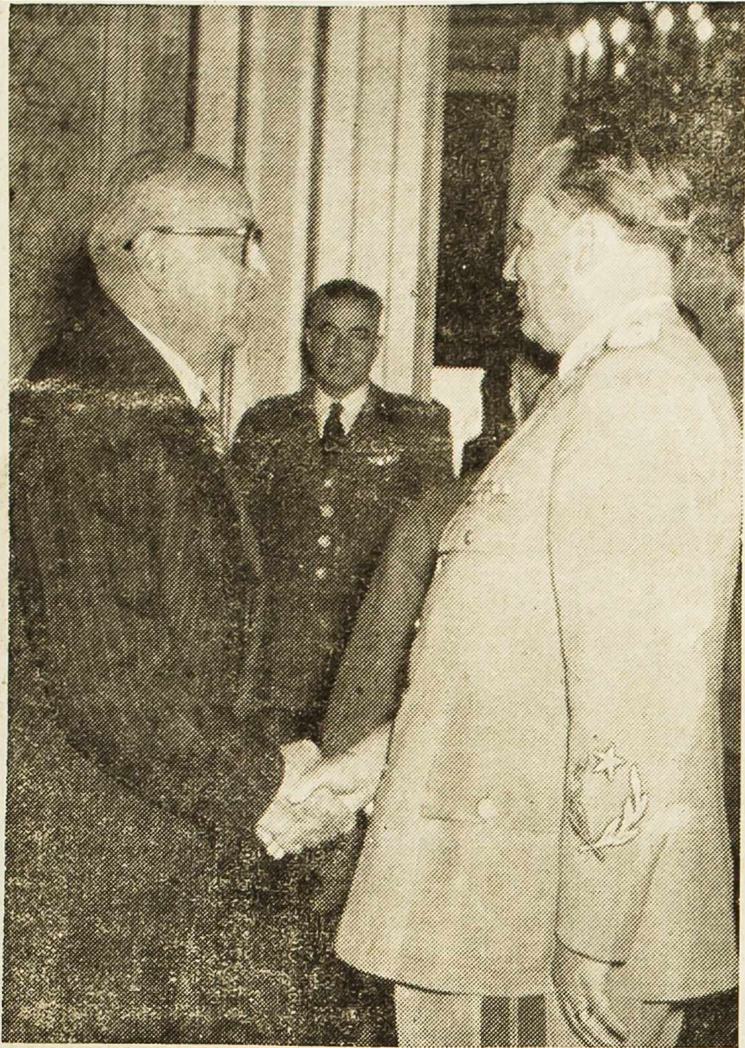
Nakon referata druga Špiljka uslijedila je diskusija.

SASTANAK INICIJATIVNOG ODBORA DRUŠTVA ŽENA

U petak 20. o. mj. održan je sastanak inicijativnog odbora žena na kojem se svestrano raspravilo o održavanju osnivačke skupštine društva žena, koja bi se uskoro imala održati u našem gradu. Unutar inicijativnog odbora izvršena je raspodjela posla kako bi osnivačka skupština društva žena donijela što bolje rezultate.

Susreti s Maršalom

Prvi put vidjela sam ga na slici. To je bilo 1942. godine, kad smo dobili u zadatak da umnožimo iz »Borbe« njegov govor održan u Petrovcu na Prvoj konferenciji Antifašističkog fronta žena Jugoslavije. Čitali smo govor i promatrali crtež Vrhovnog komandanta NOV i POJ. Htjeli smo da u tom licu nademo izraz onih djela koje su partizani izvršili u ovih godinu i po dana. Jake kosti u palog, više dugoljastog lica davale su energičan izraz. Ali je sklad tih crta, ona upalost, visoko čelo i blago talasanje kose govorilo više od toga. Sta sve? Tko bi mogao odgovoriti? Crtež je ipak bio jako škrt. Imali smo njegov govor na otvaranju Prvog zasjedanja Antifašističkog Vijeća Jugoslavije. Pročitali smo ga nekoliko puta, a diskutirajući tipkajući, umnožavajući ga naučili smo ga gotovo napamet. Neki su nam dijelovi ostali nezaboravni.

... Danas su se ti mali partizanski odredi pretvorili u Narodnooslobodilačku vojsku, koja

je ne samo ravna, već je i nadmoćnija od neprijatelja po svojoj izdržljivosti i moralu, usprkos njegovoj tehničkoj nadmoćnosti... »

... Mi danas imamo vojsku, mi imamo naoružanje sve od pušaka do topova. Mi možemo s njima da se mjerimo. Budite uvjereni da njihova snaga u našoj zemlji nije takva, da bi mogli da obštine i provedu u djelo svoje peklene namjere — da nas unište... »

A željeli su oni to iznad svega. A željeli smo i mi njih! 28. listopada 1942. fašisti su slavili svoju »Marcia su Roma«, ali su ga dočekali kod nas s iscrnjenim slikama duce-a, antifašističkim parolama i mitraljezkom vatrom s Martinske. A nekoliko dana kasnije — noći 7. studenoga grad je osnavao u novim parolama, letcima, uz vijorenje naših nacionalnih i proleterskih zastava i noćni sjaj vatra po okolnim brdima. Slavili smo 25-godišnjicu Oktobarske revolucije.

Represalije su slijedile. Deportirani su mnogi borci i rodoljubi, mnogi pozatvarani i nučeni. Ali tamo u Bihaću, na oslobodenoj teritoriji, zasjedali su predstavnici naroda Jugoslavije, stvarali političko tijelo borbe i revolucije i zaključili da će kroz ovu borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika iskovati bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije, osloboditi zemlju i stvoriti joj bolju budućnost.

Čitav program NOB-a. Znao ga je svaki borac, svaki antifašista. Njime se borio, ginuo i pobjedio. Gledali smo opet sliku Tita i mislili — da li ćemo ga kad vidjeti. Daleki su ovi partizanski putevi.

12. rujna 1944. bila je na Visu velika svečanost. Proslavljala se dvogodišnjica osnivanja I. dalmatinske brigade. Svi se pripremamo, jer će biti defile čitave divizije. Pripremamo se nestrpljivo i užurbano. Ne smotri će biti i Vrhovni komandant. Mnogi su ga borci već vidjeli, sretali u prolazu i pozdravljali ga. Ali za mnoge od nas to će biti prvo viđenje. On je već davno u nama oformljena ličnost, oličenja svega najboljeg što je naša borba dala. Vidjeli smo ga na broj slika i fotografija. Ali vidjeti ga ovako živa pred sobom — to je drugo. Stajali smo postrojeni i čekali. Stigao je u posljednjim, napetim minutama. Brzo se popeo na tribinu, pozdravio nas i započeo svoj čuveni govor: »Tuđe ne ćemo, svoje ne damo«. On je govorio jezikom svih naših naroda i glavom je prostrujalo — pa on i jest od svih nas i pripada svima nama. On je oličenje bratstva i jedinstva.

A Dalmatincima je kazivao o historiji Prve dalmatinske brigade, o njenom epopeji i herojskoj borbi. Od Livna do Srbije nižu se bitke Prve dalmatinske, a usjeklo se: ... i mlade djevojke Dalmacije, koje su tek stupile u život, ginule su u valovima Drine i posljednji njihov oproštajni pozdrav bio im je pramen kose koji je lepršao nad valovima Drine.

Energija i odlučnost bile su utisnute na tom bronзанom licu. Ta kako drukčije da izgleda čovjek koji vodi divizije preko visokog Prenja, nad urvinama Maglića i Durmitora, kroz dubodoline Tare i Pive.

Govorio je i o patnjama Zelengore i Sutjestske, u ime onih, koji su kršili čelik u sedam ofenziva, u ime svih antifašista ove zemlje. Kao da je vadio riječi iz naših duša. Dosta je Vladimira Gortana i naša djeca ne će više skupljati novčića za »Siroticu Istru«.

Izvršio je smotru Prve dalmatinske i promatrao defile boraca 26. divizije, artiljerije i tenkovskih jedinica. Ali kad je to završilo, s jednog kraja se zaorilo: »Druže Tito, ljubičice bijela,

tebe voli omladina cijela«. Strčaje se k njemu pioniri i onda se on pretvorio u nešto očinsko, roditeljsko i prisno. Za moment nestalo je Vrhovnog komandanta. I tako smo ga izgubili iz vida.

***

Slušali smo ga u svibnju 1946. na III. kongresu omladine Jugoslavije. Tog puta govorio je o drugim brigama i teškoćama. Obnova zemlje bila je još uvijek vilki zadatak a trebalo je graditi i novo. On se obraćao nama — omladini. Ali kakvi zadaci — teškoće nisu mogli da nas zbune. Naprotiv, osjećali smo se počušenj da nas stavlja u armiju graditelja prvog reda. Naši rezultati su već bili tu. Šest milijuna radnih dana dala je omladina u obnovi. Govorio je o gradnji pruge, koja će u Bosnu dovoditi hljeb, a u Vojvodinu odvoziti ugajl, o autostradi drugom. Uvijek je znao naći jezik nama blizak i onda kad je govorio o najtežim ekonomskim ili političkim problemima. Dvoranom se prolamao pljesak, često se zaorio smijeh, prekidajući ga u govoru i na koncu se izvala pjesma.

***

Kad je na Dan pobjede 1947. promatrao defile naših jedinica u sjaju našeg naoružanja i opreme, na licu mu se izražavao ponos kadnici tvornica oružja i ratnog materijala dali su svojoj Armiji udarničkim radom sve, što su mogli svojim znanjem i umijećem. Mlada Armija defilirala je pred njim u punoj ratnoj opremi. Tito je bio ponosan na svoje vojne kadrove, koji se sad razvijaju dalje u novim uslovima stičući znanja iz vojne nauke i tehnike.

***

Rujna 1946. posjetio je na kratko naš grad u želji da nam neposredno objasni spor s Informbirom i upita nas za naša mišljenja, želje i potrebe. Tada su mnogi vjerovali, da smo se sukobili radi nesporazuma, radi nepoznavanja naših ljudi i prilika i da će se spor brzo izgledati. Na to laki titraj hitrih misli prede njegovim čelom pa odgovori, da moramo na sve biti spremni. Bit će i težih dana. Krše nam trgovačke i druge ugovore. Zemlja ulazi u privredne teškoće. Zele nam osujetiti. Petogodišnji plan — uslov naše samostalnosti, nezavisnosti i socijalističke izgradnje. Ali nas je i bodrio, jer smo pravedni, jer smo na pravilnom putu, jer u nas ima snage — a on ju je vidio i tu u našem gradu — koja je kadra svladati i takve teške sukobe.

***

— Klevete ostaju klevete, mi na njih ne ćemo odgovarati — govorio je na III kongresu KPH u onim najtežim momentima 1948. Govorio je dostojanstvom borca — komunista, proletera, koji je sve dao što je mogao dati. Progovorio je kroza nj ponos uvrijeđenog naroda koji je žrtvovao sve što je mogao da žrtvuje. Slušali smo ga, a misli su letjele i natrag se vraćale.

Svaki korak, svaka stopa ove zemlje raka je, bojište i... zavjet. Tu, na toj stopi, ne preko nje, na njoj nastavlja se naš život i teći će život naših pokoljenja i mi ga gradimo i gradit ćemo ga onako, kako smo se zavjetovali. S našim jedinstvom.

Ova zemlja čista je pred sobom i pred historijom. S jedne strane sale zaori: »Druže Tito, mi ti se kunemo, da sa tvoga puta ne skrećemo« — u čima mnogih delegata bile su suze.

***

Pozdrav na Kongresu SKOJ-a i Narodne omladine bio je u stvari razgovor o učenju i sticanju raznih znanja u planu i izgradnji svijesti mlade generacije. Govorio je seljačkoj omladini, mladim radnicima, onima iz srednjoškolskih klupa i studentima. Znao je za prava mladosti,

ali bilo je takovo vrijeme, da se moralo mnogo govoriti i o dužnostima. Htio je da nam mnogo toga objasni.

I mi smo shvaćali da Petogodišnji plan ne znače samo hidrocentrale, nove tvornice i ljevaonice, škole i kazališta, nego i novi kadrovi i svijest ljudi, koji to sve grade i nove odnose među njima. Mi istovremeno živimo u mnogim stoljećima. Pastiri sa bosanskih planina daleko su od tvorničkih hala, laboratorija, parkova i biblioteka, ali oni probijaju tunele, grade pruge, mostove, sijeku šume, a za godinu, dvije, tri, tekovine civilizacije postat će njihove potrebe i tražit će kina, radioaparate, kupatila, kazališta. U tome je stvar. Mi hoćemo novog seljaka, radnika, inženjera, učitelja, agronoma, liječnika — nove kadrove. A u tom su i zadaci.

***

Čekali smo ga i u Splitu na njegovom povratku iz Engleske. Tamo — u Engleskoj željeli su da dođe, da ga vide i s njim razgovaraju. Jugoslavija je postala zanimljiva. Njeni ljudi podigli su je iz ruševina, ponovno izgradili, a i obogatili — novim, što dotad nikad nije imala. Ali, Jugoslavija je i neobična zemlja. Tamo se stvaraju radnički savjeti i upravljanje poduzećima poput zamisli Roberta Ovena, a kažu da rade na odumiranju države kao što se ostvaruju snovi »Utopije« Tomasa Moora. U toj maloj zemlji čini se da se realiziraju ideje tih velikih, zaboravljenih humanista i preteča socijalizma.

Ali ono što je najvažnije, ova se zemlja 1948. odlučno oduprla pokušaju da je se baci na koljena. Ona hoće da je svoja, samostalna, ni o kome ovisna i — da živi u miru. Mir je njen cilj i njen opstanak. Za nj se bori svuda, u svim međunarodnim forumima. Korisno je čuti njene ljude, a Tita posebno. On je ne samo legendarni junak, nego i neumoran borac za svjetski mir. Zvali su ga i on je pošao, a sad se vraća i mi ga čekamo.

Uzalud je pokušavao zaustaviti klicanje, pljesak i pozdrave koji nisu prestajali. Onda mahnu rukom i reče: »Mi pomorci nismo navikli na ovacije«. Razoručao nas je odmah, bio je sretan što je opet u zemlji među svojim ljudima i to mu se očitavalo na svakoj kretnji i čitavoj pojavi.

***

Kad je posljednji put bio u Šibeniku, pružila se prilika i za razgovor. Prvi trenuci kontakta obično su svakom najteži, ali Maršal to brzo razbija pitajući za bezbroj stvari. Njega sve interesira i teško da mu se na sve može odgovoriti. Došli su pioniri i djeca iz Dječjeg doma da ga pozdrave. Odmah se zanimao za njihovo zdravlje, odakle su, jesu li ratna siročad, koje su sve dobile, što uče, koliko ih ima. Zanimao ga je privredni razvoj grada, uposlenost ljudi, učesće žena u privredi i u javnom životu. Zdravstveno stanje, uzroci oboljenja. Zanimalo ga je sve. Pitao je i na mnoge stvari sam odgovarao iz iskustva drugih krajeva. A i nas je interesirao i mi smo ga mnogi pitali.

***

Njegovi bliži suradnici zovu ga »Stari«. A da li može da stari čovjek, koji gleda uvijek naprijed, koji ima pred sobom perspektivu i bori se za budućnost? On se pomladuje baš tom borbom za ostvarenje te budućnosti. Mnogi kažu, a posebno oni u inozemstvu, da je Maršal pojava kakva se rijetko susreće. A da li može plemenita misao, utisnuta pred desetak godina, koja mu je stalni poriv i težnja, a da ne izvaja plemenite crte toga čovjeka? Ljudi kao on, koji se bore za takove velike stvari, mogu da izgledaju samo lijepo i plemenito.

Ksenija Skarica

NEKA TITO RIJEŠI

Tako počinje i tako se obično završavaju sve molbe i pritužbe, razne predstavke i mnogobrojna pisma, koja građani iz svih krajeva naše zemlje šalju drugu Titu. Tako počinje i tako se završavaju svi razgovori, koji se vode između građana i drugova, koji rade u kabinetu Predsjednika Republike.

Ljudi traže socijalnu pomoć, mole da im se regulira penzija, studenti traže stipendiju, žale se građani na pojedine presude sudova i ima tu hiljade raznih molbi koje zadiru u sve pore društvenog života. Oko 2500 pisama mjesečno upućuje se na ime druga Tita, koje službenici kabineta slažu po materiji, rade na njima, intervjui, s rezultatima upoznaju druga Tita, referiraju mu o svakoj stvari, traže njegovu suglasnost.

U mnoštvu poštanskih pošiljaka uvijek se nade veliki broj pisama u kojima građani, iz svih krajeva zemlje pišu i mole druga Tita da ih primi. Oni žele da ga vide, da s njim porazgovore, žele da čuju njegovo mišljenje o nižu pitanju, da ga lično upoznaju.

A kad se radilo o Trstu, o odluci od 8. listopada prošle godine, deseci hiljada pisama, koje su slali omladini, žene stariji ljudi, iz svih krajeva zemlje — sadržaj tih pisama bio je uglavnom isti — svi su nudili i svoje živote ako ustreba, bile su to tople riječi zahvalnosti drugu Titu, što nije popustio pred nepravednom anglo-američkom odlukom. I sad, nedavno, za vrijeme njegova boravka u Turskoj, i poslije povratka s tog značajnog puta, stiglo je mnogo pisama, gotovo s istim sadržajem — građani iz cijele izražavali su svoju zabrinutost da se drugu Titu što god ne desi, bile su to riječi sreće i zadovoljstva što je misija uspjela, što je drug Tito opet među nama.

Kako se postupa s molbama pritužbama, s raznim željama, koje građani izražavaju u pismima upućenim drugu Titu.

Drugovi, koji rade u kabinetu Predsjednika Republike kažu da se i najmanja sitnica, svaki navod u molbi detaljno provjerava preko organa vlasti, odazi se često i na teren, da se na licu mjesta ispita i provjere pojedini navodi. Može se reći da ima jedan određen broj tih molbi i pritužbi, koje imaju opravdani ili djelomično opravdani karakter. Međutim, dobar broj nije opravdan, nije dokumentiran. To je dokaz da mnogi naši građani, još uvijek ne poznaju dobro zakonske propise ili, u koliko ih i

poznaju, nastoje da ipak postignu nešto, mimo njih. Čak i neki advokati, kao pravni stručnjaci, često puta znaju da stranka, koju zastupaju nije u pravu, da se njihovi zahtjevi ne zasnivaju na zakonskim propisima. Pa i ipak, ti advokati pišu molbe, upućuju ih drugu Titu, — to je za njih nekako bolje i s finansijske strane korisnije nego li objašnjavati klijentima da je besmisleno za neku skoro beznačajnu stvar oduzimati dragocjeno vrijeme Predsjedniku Republike i ljudima, koje je on ovlastio da rade na tim stvarima.

Sve molbe upućene na druga Tita, veoma se brzo provjeravaju, građani imaju mogućnost da se i sami uvjere u opravdanost ili neopravdanost svojih zahtjeva. Međutim, mnogi bi voljeli ču neposredno čuju mišljenje druga Tita, oni ga mole da ih primi, navodeći u molbi da će njegovo mišljenje smatrati jedino mjerodavnim. Ali, sasvim je razumljivo da svi oni, koji to žele, ne mogu biti primljeni kod Predsjednika Republike, jer bi ga onemogućili da obavlja ostale državne poslove.

U posljednje vrijeme neki građani se obraćaju molbama i traže kolonizaciju, iako se dobro zna da je ona završena. Mnogi traže da im se oprostite stari grijesi da se jednostavno anuliraju imdske presude o konfiskaciji imovine, traže da im se konfiscirana imovina vrati. Takve molbe obično pišu razni kultur-bundovci, za koje ima provjerenih podataka da su aktivno, za vrijeme rata surađivali s fašističkim

(»Vjesnik«)

B. N.

Godišnjica smrti Narodnog heroja Rade Končara

Povodom 13-godišnjice smrti Narodnog heroja Rade Končara održana je 22. o. m. komemoracija na stadionu, koji nosi njegovo ime, gdje su ga fašistički krvnici strijeljali zajedno sa još 26 drugova.

Predstavnici narodne vlasti, Kotarskog i rajonskih komiteta SK, Socijalističkog saveza, Jugoslavenske narodne armije, Saveza boraca, Ratnih vojnih invalida, Mjesnog sindikalnog vijeća, zatim predstavnici radnih kolektiva, društvenih organizacija i ustanova te brojno građanstvo, odali su dužnu počast neustrasivom borcu za prava radničke klase. Narodnom heroju Rade Končaru i ostalim pogubljenim drugovima.

Uz posmrtni marš koji je intonirala vojna muzika, položeni su brojni vijenci na betonske

organizacijama. Po Oslobođenju ta lica su izvodena pred narodni sud, sudena su, a imovina, im je konfiscirana. Sada oni traže da se od svega oslobode, što je nemoguće, jer se konfiscirana imovina ne vraća.

Pojedini građani obraćaju se drugu Titu i mole za stvari koje rješavaju određeni organi. Često puta oni i ne sačekaju odluku tih organa, već se obraćaju drugu Maršalu — jednostavno preskaču sve ljestvice za rješavanje počam od narodnih odbora općine, kotara ili grada pa do Vrhovnog suda ili Pravnog savjeta pri Sekretarijatu za inostrane poslove FNRJ, dakle sve one institucije, koje su pozvane da donose određene odluke u svakodnevnom građanskom zbivanju. Ne čine oni to zato što gaje nepovjerenje u te organe, nije to zapostavljanje organa koje su sami birali, radi se o onom neskrivenom uvjerenju građana, da će drug Tito uči u razmatranje njihovih problema i pomoći da se oni riješe, da će on to učiniti iz one, svima nama poznate i njemu svojstvene ljubavi i pažnje prema ljudima, a posebno prema građanima socijalističke Jugoslavije. S druge strane građani naše zemlje sa se nebrojno puta uvjerali, da je drug Tito prvoborac na polju oćevanja zakonitosti — pa je i to jedan od razloga, što mu se svakodnevno obraćaju ovako neposredno i što traže da čuju njegovo mišljenje.

Da čuju mišljenje vrijedno neizmjernog poštovanja.

B. N.

O desetoj godišnjici pobjede naroda Jugoslavije

Sila koju je narod Šibenika slomio

Sredinom travnja 1941. g. fašistički zavojevač okupirao je Šibenik s Kninom, Drnišom i Kistanjama, ne ispalivši, da tako rečemo, ni metka.

Stara Jugoslavija nalazila se u rasulu; njezino političko i vojničko rukovodstvo kapituliralo je i pobjeglo. Nakon par dana tapkanja u mjestu pred sušačkim mostom, talijanski je zavojevač mogao ući u našu zemlju i naša nebranjena mjesta, i likovati nad svojom »pobjedom«.

Ovako »slavodobitan« i jevtin ulazak nije, međutim, zavojevaču donio i stvarno gospodstvo nad našom zemljom. Oružje je pred neprijateljem položila stara Jugoslavija — političari, generalitet, aparat vlasti, ali ga nije položio narod. Nova, mlada Jugoslavija razvila je pod Titovim vodstvom barjak oružane borbe protiv zavojevača; južnoslavensko tlo ostalo je do svog oslobođenja područjem ratnih operacija, bojištem. Zavojevaču ne saao nije uspjeti nametnuti svoju vlast jednom slobodoljubivom narodu, nego je morao angažirati vrlo velike snage da bi se održao i osigurao stalno ugrožavani svoj opstanak u pojedinim uporištima, a samo ogromna nadmoćnost u ljudstvu i materijalu omogućavala je Talijanima i Nijemcima povremeno upadanje u naš slobodni teritorij, naširoko zasnovane ofenzive i brojne manje akcije. No i ove imale su karakter epizode: zavojevačima nikako nije pošlo za rukom, ni upotrebom goleme vojničke sile, ni nečuvanim počinjenim zločinima, iznuditi takav preokret u svoju korist, koji bi ih učinio stvarnim gospodarima naše zemlje.

Pišući članak »Dalmacija, Srbija i Hrvatska u novom poretku« u br. 2. i 3. zadarske revije »Dalmazia«, morao je to u svibnju 1943. g. priznati i sam komandant talijanskog XVIII. armijskog korpusa u Splitu, general Spigo. On piše: »Rat je preplavio čitavu Evropu i skoro sve evropske države podvrgnute su režimu vojničke okupacije, ali nijednu od njih ne kida partizanska borba... Samo krajev: bivše Jugoslavije (premda u početku skoro posredni kod redovnih ratnih operacija) čine iznimku... O vojničkim neuspjesima zavojevača Spigo, dakako, šuti, ali zato napominje: umjesto promeina sredstva, puteve, željeznice i tehnička postrojenja; paraliziranu svaku djelatnost; uništenu ili ozbiljno poremećenu »svu građansku aparaturu, i u gradu i na selu«.

I baš na području Spigova korpusa — u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji — talijanskom, a iza njega njemačkom zavojevaču bilo je vruće pod nogama. Osobito na širem području Šibenika. Zavojevač se nije osjećao sigurnim ni u Šibeniku, Drnišu, Kninu, ni u Skradinu, Tijesnom i Vodicama, a svo ostalo naše područje bilo je pod stalnom kontrolom partizana. Komesar Paulovich poslao je, na pr., još 3. lipnja 1942. guverneru Bastianiju posebnu spomenicu o partizanskom operativnom području na teritoriju šibenskog kotara, priloživši i jedna kartu. Iz nje se vidi da su u tom trenutku partizani imali pod svojom kontrolom čitavi kotar osim Šibenika, Skradina i par primorskih sela.

Samo stalnim držanjem dviju divizija i dijelova drugih dviju divizija, pored brojnih ostalih autonomnih vojničkih i policijskih jedinica, mogao je talijanski zavojevač održati se u svojim uporištima. Nijemac je, pored snaga jačine dviju divizija, morao za to iskoristiti do iscrpljenja veću moćnost svojih oružanih snaga.

Zavojevačeve oružane snage sačinjavale su u pojedinim fazama rata ove veće jedinice:

9. motorizirana pješadijska divizija »Pasubio« zaposjela je 15. travnja 1941. Šibenik, dok su čete tzv. »Zadarske vojske« (jedinica u rangu divizije) ušle u Drniš, Skradin, Kistanje i Knin. Neposredno iza njih došla je na naše područje 12. pješadijska divizija »Sassari« (151. i 152. pješadijski te 34. artiljerijski puk). VI. armijski korpus, pod kojim su se ove divizije nalazile, prenio je svoju komandu u Split.

Pored vojske, u Šibenik je došlo i nešto talijanske ratne mornarice sa odjelima pomorske pješadije, razni rodovi fašističke milicije, te jaki kontingenti karabinjera. Od tri njihova mobilizirana bataljona, dislocirana na području anektirane Dalmacije, čitavi jedan bataljon, XVI., i jedan četa IX. bataljona, sa svega preko 2.000 karabinjera, ostali su u Šibeniku i Kistanjama.

Divizija »Sassari« smijenjena je jedinice »Zadarske vojske« na području Knina i Drniša ostavivši ih u Kistanjama. Kad je u srpnju 1941. g. divizija »Pasubio« otišla iz Šibenika, zamijenile su je za kraće vrijeme jedinice divizije »Sassari«, kojima su kao pojačanje poslani 220. i 229. mobilni teritorijalni bataljon.

Narodni ustanak u Hrvatskoj i Bosni imao je za posljedicu opozivanje divizije »Sassari« sa primorja. Ona odsada djeluje na području Knina, prema Lici i susjednim kotarima Bosanske krajine, a u rujnu dolaze u Šibenik jedinice 22. pješadijske divizije »Cacciatori delle Alpi« (52. pješadijski puk i dio 1. artiljerijskog puka). Smijenjene su od jedinica 151. pješadijske divizije »Perugia« (129. pješadijski i 151. artiljerijski puk) početkom prosinca. Ove jedinice ostale su u Šibeniku i Kistanjama, kraće vrijeme i u Drnišu, do ljeta 1942.

Međutim, pojačano djelovanje partizanskih odreda u Bukovici i okolici Šibenika primoralo je zavojevača da izvrši značajne promjene i znatno pojača svoje snage.

U veljači 1942. g. stvoren je novi armijski korpus, XVIII., u Splitu (VI. korpus poslan je u Dubrovnik). Čete »Zadarske vojske« pretvorene su u znatno pojačanu 158. pješadijsku diviziju »Zara«.

Na područje Šibenika dovedena su četiri bataljona fašističkih skvadrista: 7. — »Milano«, 68. — »Toscano«, 112. — »Tevere« i 170. — »Vespre«, svaki sa oko 1.200 crnokošuljaša. Doveden je i dopunski bataljon 1. puka sardinijskih grenadira. Divizija »Bergamo« dala je dijelove svog 26. pješadijskog puka i čitavi 156. mobilni teritorijalni puk, a divizija »Zara« poslala je svoj 291. pješadijski puk i dijelove 156. artiljerijskog puka.

Sva ova sila nije mogla uništiti partizanske odrede u Bukovici i na Soplju kod Vodica, pa je zavojevač i opet izvršio pregrupiranje i pojačavanje svojih snaga. Početkom prosinca dovedena je u Šibenik 1. brza divizija »Eugenio di Savoia« (12. konjički puk »Saluzzo« i 14. konjički puk »Alessandria«) i određen joj je kao operativno područje šibenski kotar. Divizija »Zara« djelovala je preko Krke, u Bukovici, a na područje Knina i Drniša upućeni su dijelovi 15. pješadijske divizije »Bergamo«, da drže sektor »Dinara« i pomognu diviziju »Sassari«, kojoj je namijenjena specijalna zadaća u zavojevačevoj IV. i V. ofenzivi protiv Narodnooslobodilačke vojske.

Potpuni neuspjeh ovih ofenziva poznat je. Šibenik je početkom kolovoza 1943. imao prigode

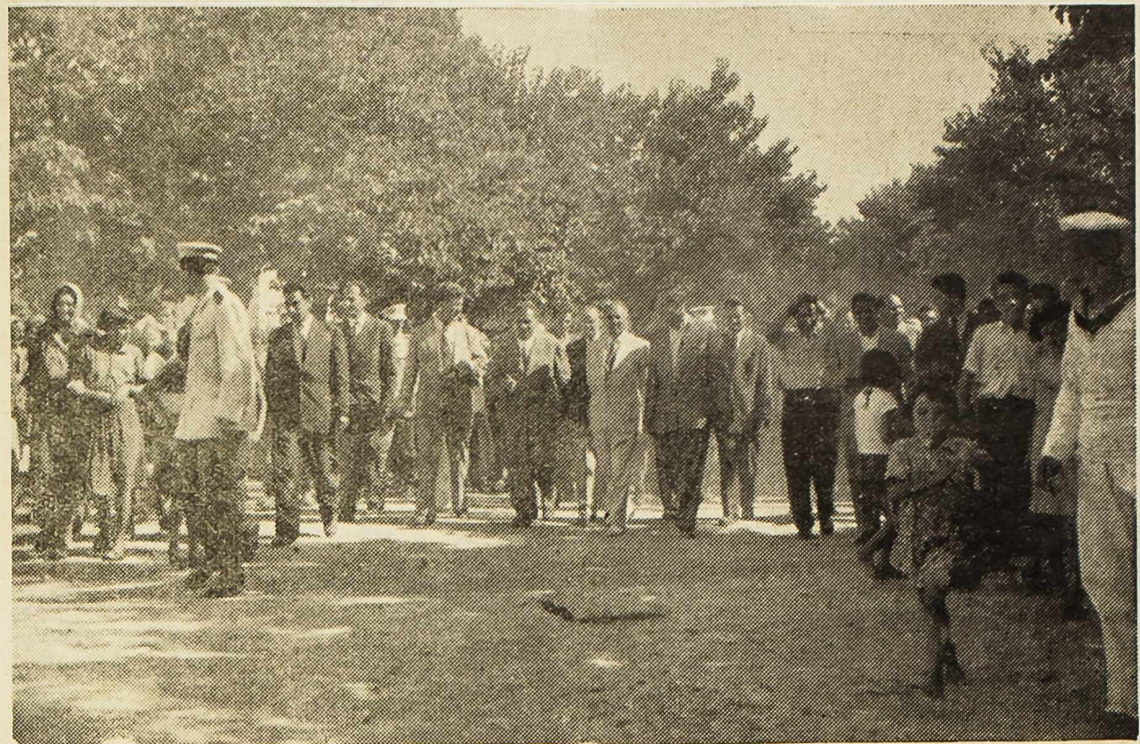
vidjeti bijedne ostatke u Prozoru do nogu potučene divizije »Murge«, njezin 260. pješadijski puk.

A zatim je došla kapitulacija Italije. Talijane su zamijenili Nijemci, njihov XV. planinski korpus, čije je sjelo bilo neko vrijeme u Kninu, a od sredine 1944. g. u Bosanskoj Krupi.

Na naše područje upala je početkom rujna njemačka 114. lovačka divizija, pojačana sa jedinicama 264. lovačke divizije te 99. i 90. pješadijskim i 79. artiljerijskim pukom. 114. diviziju smijenila je najprije I. planinska lovačka divizija »Edelweiss«, a zatim IV. planinska lovačka divizija, uvijek sa sjelom u Kninu.

U Šibenik upali su Nijemci sa jedinicama 264. divizije 11. rujna 1943. Komanda divizije nalazila se u Drnišu, a u Šibeniku njezin: 893. pješadijski puk i dio divizijskog teškog artiljerijskog puka. Lovački puk »Brandenburg«, potpuno motoriziran (preko 300 vojnika), poslan je u Skradin i Kistanje.

Jedinice 264. divizije i one ko-

je su bile u njezinom taktičkom sastavu (92. motorizirani puk »Balkan Feuerwehr«) pokušale su u lipnju i srpnju 1944. g. opkoliti i uništiti partizanske odrede na području između Benkoveca, Biograda, Skradina i Šibenika, ali u tome ne samo da nisu uspjele, nego su se, pritisnute sa svih strana, morale povući.

3. studenoga 1944. oslobođen je Šibenik, a mjesec dana zatim i Knin. Zavojevač je pretrpio teški i odlučan poraz na bojnopolju.

Narod Šibenika, Kistanja i Knina može biti ponosan da je slomio toliku neprijateljsku silu, pored stvari oslobodila svoje zemlje, dao znatan prinos i op-

čoj stvari Saveznika time što je znatne neprijateljske snage — od ljeta 1942. g. do ljeta 1943. g. oko 50.000 vojnika — vezao uz naše tlo, izloživ kod toga sve svoje živote i svu svoju imovinu u jednoj krvavoj borbi, i položiv desetak hiljada života svojih najboljih sinova na žrtvenik Pobjede.

B. D.

RANJENICI

Ovo je kratak osvrt na jedan doživljaj iz našeg oslobodilačkog rata, ovo je priča o jednom borbenom kolektivnu koji je prezirao smrt, koji je mirno neprijatelja i spremno izvršavao postavljene zadatke.

Pokušat ću evocirati uspomene iz IV. ofenzive, gledane sa stanovišta borca i komandanta jednog bataljona.

Deveta dalmatinska novoformirana divizija sa nedovoljno borbenog iskustva ušla je u IV. ofenzivu. Pored teškoća koje je imala u borbama sa Talijanima i četnicima na planini Čvrstica i Plase, po prijelazu rijeke Neretve, primila je na sebe 15. ožujka 1943. godine vrlo težak zadatak: »Osigurati prenošenje 4000 ranjenika i bolesnika preko Prenja i drugih hercegovačkih planina«. Zadatak je, bez sumnje, unio težak i odgovoran, ali nesalomljiva volja, svijest i ljubav naših boraca prema ranjenim i bolesnim drugovima bila je čvrsta garancija za naš uspjeh. S brzinom i inicijativom, koja je svojstvena našim borcima, prešlo se na izvršenje zadatka. Počelo je formiranje esalona, i uskoro kolona je krunula. Nedovoljan broj nosila nije obesnao naše borce koji su čebad pa i puške upotrebili za prijenos ranjenika.

Kolona se polako vukla uz nagibe bezputnog Prenja. Drvoće je pucalo od studeni, a vjetar je nagnosio ljudima silan snijeg u

lice. Slabo odjeveni, borci su nesložajli da se što brže udaje od Neretve. Pozadi su bili Nijemci i legionari, a s boka Talijani i četnici, pred nama kanjoni Neretve i neprohodni Prenj čije su uzvisine bile načičkane četnicima. Četnici su savladati bespupnost i sva krunost prirode i premijeti ranjenike.

Kolona se oteglja u nedogled. Neprijateljska avijacija otkrila je naš pokret. Napadajući esalona nanasila nam je gubitke, a besputni Prenj otežavao je pokret. Nedaleko je ostala Neretva, hladna i krvava od talijanskih i četničkih leševa. Spuštali smo se prema pustom selu Iđari. Došli smo u neprijateljsko područje. Neprijateljska avijacija otkrila je naš pokret. Napadajući esalona nanasila nam je gubitke, a besputni Prenj otežavao je pokret. Nedaleko je ostala Neretva, hladna i krvava od talijanskih i četničkih leševa. Spuštali smo se prema pustom selu Iđari. Došli smo u neprijateljsko područje. Neprijateljska avijacija otkrila je naš pokret. Napadajući esalona nanasila nam je gubitke, a besputni Prenj otežavao je pokret. Nedaleko je ostala Neretva, hladna i krvava od talijanskih i četničkih leševa. Spuštali smo se prema pustom selu Iđari. Došli smo u neprijateljsko područje.

Drugi dan nastavlja se teogiban put. Pod umornim nogama boraca škripio je snijeg. Unatoč studeni i vjetru, borci su nosili ranjenike i kolona je polako kretala dalje.

Izblili smo ispod Crnog Vrha. Vidimo Konjic i čujemo borbu oko njega. To zaštitnice Prve proleterske i Prve dalmatinske brigade napadaju Nijemce, dok glavne snage divizije gone četnike i Talijane prema Glavatičevu i Nevesinjskom polju, ot-

varajući put kroz Hercegovinu za Crnu Goru. Buka motora narušavala je tišinu ove planinske pustinje. Na sve strane oko nas odjekivale su snažne detonacije bombi i artiljerijskih granata s kojima su nas obasipali Nijemci i Talijani.

Kolona ranjenika izmješala se sa tifusarima. Iscrpljeni su i izmučeni. Nitko ništa ne govori. Ponek i hladno i ukočeno gleda nas koji nosimo ranjenike. Oni su na sve ravnodušni, ne shvaćaju situaciju iako su Nijemci sa svih strana na domaku. Mi su sada nesposobni, a bili su to junaci koji su rušili neprijateljske robove i bunkere. Njima je potrebno malo odmora, nešto hrane i da prizdrave, pa da opet neprijatelja gone i uništavaju s istim junaštvom kao što su to činili kod Bugojna, Vakufa, Prozora, u dolini Rame i Neretve.

Uz stalne napade avijacije penjemo se preko Prenja. Od nošenja ranjenika stvarale su se rane na ramenima, od oštrog kamenja rane na nogama. Njemački i talijanski avijatičari tuku neprestano kolonu. Poneki italijanski zarobljeni vojnici što nose nosila — bacajući ih — stvaraju paniku i bježe u šumu iz koje se rijetko koji vrati. Imamo umrlih i poginulih ranjenika i boraca. Prikupljamo posljednje snage da izdržimo u tim nadčovječanskim podvizima. U našoj mržnji, koja zahtijeva uništenje Nijemaca i Talijana fašista, kao zločinaca i

ubica, razvija se još više ljubav za čovjeka, za narod i za najbolje naše drugove, ranjenike i bolesnike. Ne možemo ih ostaviti na milost i nemilost neprijatelju. Tko bi mogao da ostane mirne savjesti, ako bi dozvolio da ih neprijatelj uništi, Ostaviti ranjenike znači udarac u naša srca i u naš život, svakog pojedinca, to znači kidanje niti, koje vezuju i sačinjavaju naš život. To znači odvojiti krv i meso jedno od drugog, odvojiti pojedinca od cjeline u kojoj smo jedino snažni i nepobjedivi.

Nijemci opijeni svojom nadmoćnošću, pokušavaju stegnati obruč oko nas. Nekoliko gustih kolona specijalnih SS-bataljona prešlo je Neretvu i prijete da unište sve što je pred njima. Treća sanždačka koja je u zaštitnici, nedaleko od nas vodi ogorčene borbe s njima. Kolone partizana ogorčeno se bore. Kolone duge izmorene-malaksale. Jedinice koje štite našu odstupnicu vode odlučan boj. To je boj za spas ranjenika.

Trećeg dana približavamo se vrhu Prenja. Nad njih je kružilo 10—15 neprijateljskih aviona u namjeri da nas tu na vrhu ove planine unište. Pucnjava i detonacija čuje se sa svih strana. To divlje prostranstvo prirode najednom oživi od obrušavanja i šuma »štuka«. Kolone ranjenika i bolesnika idu narijeđ, ne znajući za smrtnu liniju baražne vatre, koju treba prijeći.

Izbijajući na stazu ispod visa kote 1152, koja je od Konjica udaljena oko 4—5 km, dobro je osmatrana i svaki se predmet na njoj jasno raspoznava, stavljena je pod baražnu, artiljerijsku i minobacačku vatru. Staza dužine 4—500 metara mora se proći, jer drugog pravca nema. Sa velikom mukom nosili smo ranjenike. Bombarderi su se uputili pravo ka stazi, i kojaf je bolesnika — tifusara. Tu je bilo zakrčena nosilama ranjenika i preko hiljadu ljudi. Sa staze se nije moglo ni lijevo ni desno od dubokog snijega. Njemački avijatičari su nam nanijeli oštetne gubitke.

Prijeći prostor od 400 m, značilo je izbjeći sigurnoj smrti, ali kako, kad je pod neprekidnom vatrom, a Nijemci sa svih strana pritiskuju. Teški ranjenici ne mogu ići. Treba ih nositi kao i do sada. Treba ih i dalje nositi, pa makar nas s njima skupa topovske granate i avionske bombe rastrgale.

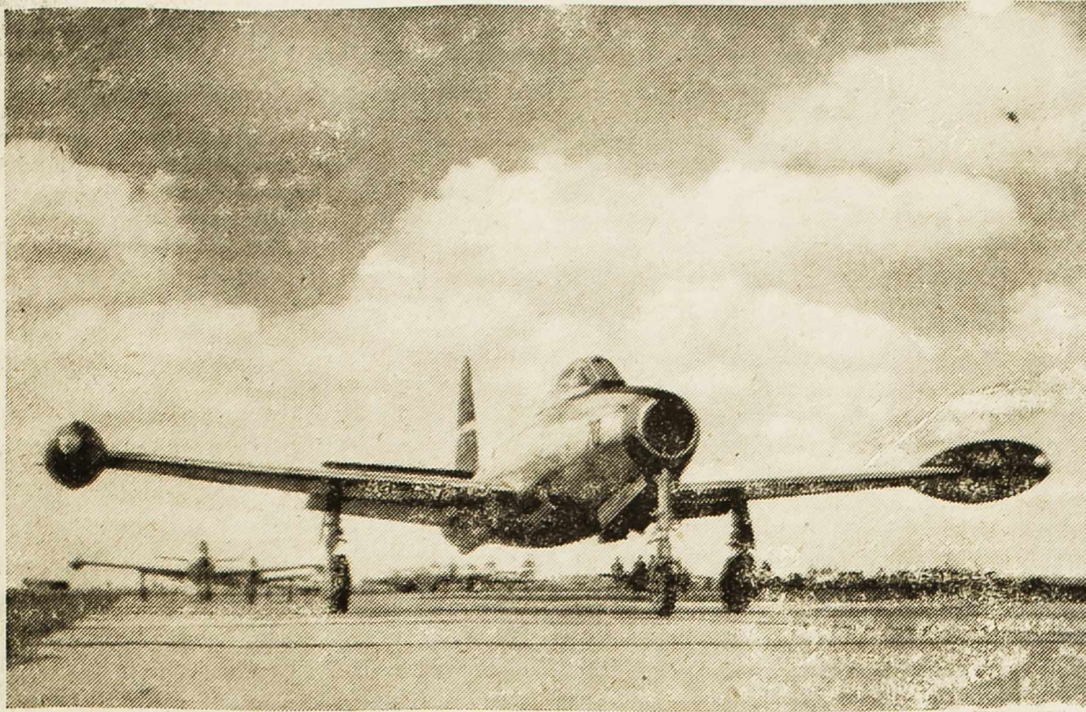
Usred tog pakla i užasa cvilio je jedan dječji glas, koji je čovjeku srce parao. Taj krik tra-

(Nastavak na 4. strani)

Prva dalmatinska brigada u oslobođenom Šibeniku

Avion na mlazni pogon »Tanderžet« prilikom uzlijetanja na jednom našem aerodromu. Pilot čeka znak za slobodno uzlijetanje.

Ranjenici

(Nastavak sa 3. strane)

žio je pomoć. Usadena roditeljska ljubav probudi se u meni, nadjača komandantsku odgovornost i bez dovoljnog razmišljanja pošao sam u dolinu smrti kojom barut i čelik i dalje harači — pošao sam da izvučem dijete koje traži pomoć. Sišao sam do polovine puta kod mi odjednom priskoči borac II. čete III. bataljona VI dalmatinske brigade Uroš Dobrijević i reče: »Ja ću spasiti dijete, ako poginem manji je gubitak, vi ste komandant bataljona i trebate o njemu i dalje da se brinete«. Uroš je sišao i teškom mukom iščupao djevojčicu od sigurne smrti. Našao ju je pritisnutu među poginulim borcima i nekim sanducima. Dijete se grčevito uhvatilo za Uroša i sve što je moglo kazati, bilo je da joj je ime Marija i da ima 6 godina.

Da bi nesreća bila još veća, baš tu nedaleko zaglavila je čitava kolona još od ranije, te se pokret vrlo sporo produžavao naprijed. Svuda isto, ranjenici, bolesnici od pjegavca. Ležali su na stazi i pokraj nje pod uraganom vatrom artiljerije, pod talasom bombi »štuka« i izdržali su. Čim je prestala artiljerijska vatra, koja nam je nanijela mnogo gubitaka, produžili smo polako naprijed. Staza kojom smo prolazili vodila je kroz snijeg. Glad, zima i kolona ranjenih i bolesnih boraca, u snijegu bez komore, još više je pogoršavala naše patnje. Staza se strmo spuštala. Kolone se spuštaju ka selu G. Bijela. Iznemogli su od gladi i umora. Umire se bez liječnika i bolničarke. Ešaloni su sve manji, ali smo ipak izvršili svoj zadatak.

Spuštajući se ka selu G. Bijela i Boračkim Jezerima izbjegnuta je situacija opkoljavanja i uništenja naših ranjenika. Isto-

vremeno smo saznali da se grupa četnika oko sela Idbar provukla kroz pukotine kamenjara i poklala nam nekoliko ranjenika i tifusara. Lešinari, Njemci, Legionari, ustaše i Talijani sa naj-suvremenom ratnom tehnikom, glad i pjegavac, sve se to na ovoj planinskoj pustinji ustremilo na nas da nas unisti. Pobjedili smo i neprijatelja i stihiju prirode. Pobjedila je gvozdana volja i visoka svijest komunista, prožeta velikom ljubavlju za ljude, za slobodu, za život dostojan čovjeka. Nosili su nas ideali novog života za čiju su pobjedu pa-

li najbolji među najboljima. Oni nisu poznavali a niti su htjeli da shvate da im se na njihovom putu može bilo tko suprotstaviti.

To je bio za našu Petu brigadu i za čitavu Devetu dalmatinsku diviziju marš kroz krv i umiranje. Imena boraca umrlih od rana, pjegavog tifusa i poginulih ispisani su na vrh Prenja kao vječiti spomenik mladim generacijama kako trebaju braniti krvlju stečenu socijalistička Jugoslaviju.

Pukovnik Obrad Egić

Nepripravni u radu poljoprivredne zadruge u Pirovcu

Poljoprivredna zadruga u Pirovcu spada u jake ekonomske organizacije na našem kotaru. Ona ima sve uslove da se razvije u poljoprivrednu zadrugu, koja će imati utjecaja na razvitak poljoprivrede i na gospodarstvo inokosnog seljaka. Međutim, stvari u tom pravcu ipak ne stoje najbolje. Zadruga zaista ne koristi bogato područje za razvijanje socijalističkih odnosa i jačanje društvenih sredstava. Tako se išlo suprotnim pravcem. Umjesto jake ekonomske zadruge ona je došla u red kreditno nesposobnih zadruga. Gdje je uzrok takvom stanju? Dakle, ne u tome što nema uslova, što je siromašan kraj i slično, već prije svega u slabostima uprava zadruga.

One su shvatile zadržnu organizaciju kao sredstvo u rukama nekih ljudi, da se nekako na uštrb zajednice može neovlašteno gospodariti društvenom imovinom. To potvrđuje i činjenica da su davana sredstva za koje-kakve svrhe, kao što je nenamjensko trošenje za druge objekte gdje danas teži zaleđeno preko milijun dinara. Isto tako zadržna u Pirovcu, odnosno njena uprava gospodari na način koji nije u skladu s osnovnim normama racionalnog i ekonomskog gazdovanja. Riječ je, naime, o tome da je išla toliko daleko, što je neke gostionice i tamošnje namještenike nagradila sa po dvadeset i više hiljada dinara. A to se sve opet knjiži u nesređenom knjigovodstvu na račun nastalih razlika ili bolje reći stvarnih manjkova. Uprava zadruga isplaćuje zadrugarima preko zadržnim pravilima dozvoljenog procenta na ime riktorna. Ne samo to. Ona ide tolika daleko da jedan milijun dinara rezervira za isplatu zadrugarima, a

dobitak prikazuje u iznosu od dinara 181.000. Međutim, stvarni dobitak iznosi preko jedan milijun i po dinara. Zar to nije pri-tajena lokalistička namjera da se pod vidom riktorna oduznu sredstva koja pripadaju zajednici? Zar to naposljetku nije jedan od vidova privrednog kriminala?

Ali, nije ni u tome svo zlo. Knjigovođa zna da je zadruga prezađučena i da njena kreditna sposobnost stoji pod znakom pitanja. To zna knjigovođa, ali ga uprava navodno ne sluša. Zadržna se zadužila kod dobavljača u iznosu od preko 10 milijuna dinara. Iz dana u dan ona postaje insolventna. Treba dakle već jednom stati na kraj takvom radu. Zadržna imovina svagdje pa i u Pirovcu je imovina, koja pripada društvu, koja mora da služi svim onim zadrugarima, koji su spremni da pomognu u naprednju socijalističkih društvenih odnosa na selu i razvijanju produktivnosti rada. Niz nepravilnosti, nesređeno organizaciono stanje, loše vođeno knjigovodstvo, dovodi do svakoakih malverzacija. Kako ozbiljno uzeti kao vjerodostojan dokument na kome je specifikirano preko 400.000 dinara troškova u Zagrebu bez stvarne dokumentacije. I sve se to knjiži bez potpisa i bez pečata.

Bez sumnje, komisija za pregled završnih računa na može da pređe preko tih činjenica. Ona ne može da pređe preko toga da u ovoj zadržni ima preko 300.000 dinara manjkova. Zato je prirodno da se završni račun zadruga ne odobri i da čitavo poslovanje i rad uprave i namještenika dođe na diskusiju kod Vijeća proizvođača NO-a kotara, koji o tome treba da daje posljednju riječ.

Ante Deković

UZ DAN JUGOSLAVENSKOG RATNOG VAZDUHOPLOVSTVA

Borbeni letovi 20. eskadrile

U teškim iskušenjima fašističke najezde na našu zemlju travnja 1941. malo je bilo jedinica stare Jugoslavenske vojske koje su davale značajniji otpor neprijatelju. Tamo gdje je na starješinski kadar imala utjecaja naša Partija, kod mladih ljudi koji su bili zadojeni patriotizmom i vjerom u vlastitu hrabrost i snagu svoga naroda, tamo su tuđini i osjetili odraz otpora. Ti isti ljudi, koji su u samim počecima rata stupali u okršaje s neprijateljem, nisu položili svoje oružje ni kasnije kad je Partija organizirala ustanak i povećala naše narode u teški boj za slobodu. Njih je bilo relativno malo, ali su njihovi likovi ostali svijetli u borbenim tradicijama naših naroda. Zato se danas, kada slavimo Dan našeg vazduhoplovstva, trebamo sjetiti i onih koji su smjelo i savjesno vinuli svoja križa pod oblake da bi obranili čast i slobodu svoga naroda.

Jedna od takvih vazduhoplovnih jedinica, a i jedina koja je izvršavala ratne zadatke sve do zadnjeg dana kapitulacije, jeste 20. eskadrila pomorskog vazduhoplovstva. Opremljena hidroavionima za obalsko izviđenje i bombardiranje, sastavljena od spremnih i odvažnih ratnih posada, ona je uspješno izvršila niz borbenih zadataka pod veoma nepovoljnim vremenskim uslovima, duž jadranske obale, nad Italijom i Albanijom. Ta eskadrila nije napustila svoj poziv ni poslije kapitulacije. Odletjela je na saveznički Krk, a odatle za Aleksandriju, gdje je nastavila borbene operacije na strani saveznika. 1943. lični sastav te eskadrile izjasnio se za NOP i kasnije, sa drugovima koji su došli iz domovine, predstavljao jezgro naših prvih vazduhoplovnih jedinica.

U analima naše vazduhoplovne prošlosti zabilježena su imena: Aleksandra Markovića, Milete Protića, Ivana Malnarica, Arkadija Popova, Anikona Leopolda, Ratka Jovanovića, Ivana Koroše i drugih, koji položise svoje živote u vazduhoplovnim operacijama za oslobođenje naše zemlje kao Titovi piloti 1944. godine.

Sijećam se onih zadataka koje smo travnja 1941. godine izvršavali nad Brindizijem, Barijem i Otrantom u Italiji, te Sasenom i Dračem u Albaniji. Letjeli smo na te zadatke avionima, koji su znatno u brzini zaostajali za tada modernim talijanskim »Fiatima« i njemačkim »Messerschmittovima«.

Jedan od tih zadataka izvršen

je 9. travnja ujutro, a cilj je bio talijanska ratna luka Brindizi, iz koje su Talijani slali svoje konvoje vojske i opreme za Drač i Valonu. Zadatak je bio jasan: izviditi i fotografirati tu luku i baciti teret bombi na određene ciljeve. Poletjeli smo sa jednim odjeljenjem hidroaviona DOH iz Bokokotorskog zaljeva oko 7. sati ujutro. Vrijeme je bilo oblačno sa jakim južnim vjetrovom. Letjeli smo na visini od 7 hiljada metara da bi izbjegli susret sa neprijateljskim lovcima. Oko 8 sati, kroz prorijedene oblake, u daljini ugledasmo talijansku obalu. Trebalo je i dalje letjeti, zavarati neprijateljsku PA odbranu, te prići našem cilju po mogućnosti s onog pravca koji nije bio sumnjiv za protivnika. Taj manevar smo izveli veoma vješto. Nadiđesmo u tri navrata tu ratnu luku. S uspjehom je izvršeno snimanje ciljeva u luci i na obali, te bombardiranje postrojenja na željezničkoj stanici. Eksplozije granata PA artiljerije primijetili smo tek poslije bacanja tereta bombi. Uspjeli smo se brišućim letom izvući iz baražne vatre i sa manjim oštećenjem aviona sretno se vratili u svoju polaznu bazu.

Drugi zadatak, koji smo izvršili nad talijanskom lukom Bari 11. travnja, bio je sličan ovome, s tom razlikom što smo na povratku imali jednu nepredviđenu promjenu. Letjeli na visini od oko 3 hiljade metara, nad Jadranom, primijetimo jedan talijanski konvoj od 8 teretnih brodova, praćenih od 4 razarača i dvije podmornice. Konvoj je plovio prema obalama Albanije. Mi smo se odjednom obrusili na taj bogat plijen s bombama koje nismo uspješno rasteretili nad Barijem. Uspjeh nije izostao.

Pratnja razarača nas je obasula protivavionskom vatom, ali smo uspješno se vratili u

svoju bazu bez gubitaka. Fotonimcima i prema podacima obavještajne službe utvrđeno je, da smo tom prilikom teže oštetili dva teretna broda i jednu podmornicu. Ovo je kasnije službeno potvrđeno od talijanske komande.

Naša trojka je i dan kasnije učestvovala u jednom veoma uspješnom, noćnom napadu na luku Drač. Ovaj put nismo bili sami, već zajedno sa još šest hidroplana iz naše eskadrile. Zadatak je bio sođno pripremljen, uz učešće posada, a sastojao se u bombardiranju koncentracija talijanskih snaga, koje su iskrcane u ovu luku onim istim transportom koga smo dan ranije napali na otvorenom moru oko 30 milja od albanske obale. Poletjeli smo iz svoje baze u Boku u sumrak pojedinačno. Prvi je naletio na Drač komandir Malnaric, zatim Koraša i ostali redom. Bombe su pogadale nevidljive ciljeve, a PA artiljerija praćena reflektorima, tražila je napadače, koji su i ovog puta smjelim maneuvrom izbjegli veće gubitke.

Prema vatri koja se je poslije napada vidjela u eksplozijama u luci, koje su dopirale do naših prednjih linija, izgleda da je napad bio veoma uspješan i da je neprijatelj pretrpio znatne gubitke u živoj sili i tehnici.

Naprijed iznijeti primjeri uspješnih akcija 20. eskadrile, kao i niz drugih zadataka obalskog izviđanja u tom vremenu, te kasnijim podvizima njenih letaća, jasno nam govore da je ta eskadrila imala takav kadar koji je časno izvršio svoju obavezu prema narodu i svojoj domovini. To su primjeri ličnog samoprijedora, inicijative, patriotizma i odvažnosti, kojima su ispisane najnovije stranice naše historije.

Major Dragutin Bašić

Abiturijentski i birotehnički tečajevi

U Zagrebu se otvaraju na jesen jednogodišnji tečajevi.

I. 1. Abiturijentski tečaj (privrednog smjera), 2. Birotehnički tečaj (privrednog smjera).

II. 3. Abiturijentski tečaj (upravnog smjera), 4. Administrativni tečaj (upravnog smjera).

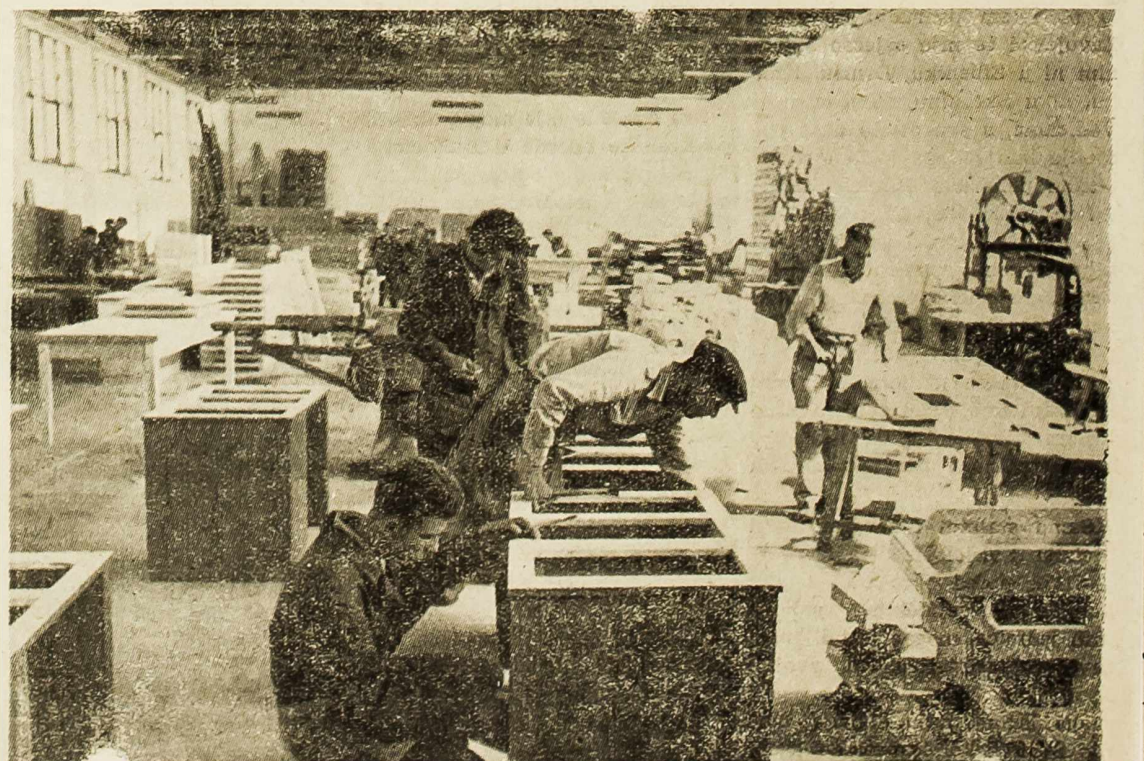
Za upis u abiturijentske tečajeve potrebna je položena velika matura, a za birotehnički i administrativni tečaj potrebno je najmanje četiri razreda gimnazije ili slične škole.

U ovim tečajevima školuju se kadrovi stenodaktilografa, korespondenata za hrvatski jezik i za pojedine tečajeve.

Humani gest učiteljice

U Vinovu Gornjem, kotar Drniš, teško je oboljelo od leukemije 3-godišnje dijete Jure Kulušić. Dijete je trebalo zbog hitne intervencije transfuzije krvi uputiti u šibensku bolnicu. Kad je taj slučaj doznala Katica Ajhenbenger, učiteljica ko četiri kilometra od sela u Vinovu Donjem (udaljeno o-gdje se nalazilo spomenuto dijete) i svijesna da o krvi drugog čovjeka zavisi život tog djeteta odmah je zajedno s njime krenula u Šibenik, gdje je u bolnici dala svoju krv.

Zaista lijep primjer čovjekoljublja mlade učiteljice!

Tvornica lakih metala »Boris Kidrič«: Stolarska radionica

Prilog diskusiji o izgradnji komunalnog sistema

Omladina u komuni

Dosadašnji rezultati razvika i demokratskog sistema samoupravljanja narodne vlasti. To je dijelom su postignuti radom i potrebom da shvate naši rukovoditelji u općinskim komitetima i osnovnim organizacijama SK, a zatim da se objašnjava svim ostalim članovima Narodne omladine i Socijalističkog saveza. Narodna omladina u svom dosadašnjem radu pokazala se aktivnom u političkoj borbi za sve revolucionarne mjere, a protiv svih nakaradnih i štetnih shvaćanja. To je i razumljivo, jer znamo da je omladina najmanje opterećena raznim lokalističkim, karijerističkim, šovinističkim i sličnim osobinama.

U dosadašnjoj diskusiji o stvaranju komuna i njihovoj organizaciji vrlo bizo su se angažirali razni elementi, nastojeći da na svoj način objasne ulogu i značaj komune kao i zajednice komuna. Postali su aktivni oni, koji su inače nezapaženi u dosadašnjem radu, oni koji su se sva-

koj našoj mjeri suprostavljali i tumačili je na svoj način. Po red toga, bilo je nekoliko težih pojedinačnih pojava, koje su za osudu, a to je širenje šovinizma, razni ispadi sa kojekakvim diskusijama na području općine Devrske, a što se naročito ispoljilo u selima Devrske, Gošić i Bribir. Ti pojedinačni ispadi i razna nepravilna shvaćanja o našoj demokraciji treba onemogućiti, a našim biračima, članovima Socijalističkog saveza i Narodne omladine objasniti i pomoći da shvate bit svega što se želi postići, da shvate istinu kojom idemo u stvaranju komunalnog sistema.

Narodna omladina, kao i svi birači, ovom mjerom dobiva više nego do sada. U prvom redu više kompetencija u radu. Općina nije ono što je bila do sada, već nešto više za čitav kraj, a to je više mogućnosti uspješnijeg rješavanja zadataka. Sve to najbolje

Novo u našoj školi

RAD U SEMINARIMA

Forma školstva je bila neopodnožna kod nas. Početkom 1954. Sabor NR Hrvatske donio je odluku o osnovnim načelima društvenog upravljanja školom. Slijedile su korisne izmjene i konačno je Savezna skupština donijela jedinstvena načela za cijelu zemlju.

Namjera mi je da se osvrnem na jedan, po mom mišljenju najznačajniji, rezultat tih reformi - rad u seminarima.

Seminari su osnovani u prvom razredu više gimnazije (V) i tako će se dotičnim razredima nastaviti do VIII. Seminari će pružiti daku ono što mu nije mogao da pruži prijašnji školski sistem, a to je uvid u suvremenu narodna i društvena streljenja i u dostignuća prirodne nauke, ali kroz gradivo koje nije obuhvaćeno u školskim predmetima. Poznata je činjenica da su srednjoškolski veoma malo prelazili okvire školskog gradiva i to je u oblikovanju mladog čovjeka uvjetovano jednostranošću i dosta praznina. To su uostalom pokazale i mnogobrojne ankete koje su organizirane u našim školama.

Seminari idu za tim da škola izgradi jaku individualnost i solidnog građanina, da se u daku pobudi interes za prirodnu ili društvenu problematiku. Postoje dva seminara - društveni i prirodni. To se dak sam opredjeljuje svojim sklonostima. Škola uspostavlja rad na način koji joj je najprikladniji. Evo nekoliko

primjera iz prakse naše gimnazije.

Sat društvenog seminara. Temu ne će »namentiti« nastavnika. Ona će biti odraz interesiranja učenika. Što da uzmemo, ima mnogo toga što nas zanima, a o čemu malo znamo: radnički savjeti, Sibenik u NOB-i, zbor birača, komuna . . .

Za prvu temu učenice su uzele »Sibenik u NOB-i«. Do slijedećeg sata omladinke će se potruditi da pronađu mnoge značajne dokumente iz herojskih dana našeg grada, bilo to od roditelja, »Sibenskog lista«, građana i t. d.

Sat je počeo. Na klupama leže bilješke, novine i razna literatura. Da vidimo šta su izabrale. Čujmo učenicu Odesu: »Godine 1941. postoje u Sibeniku, Vodicama, Zatonu i Tribunju akcioni odbori žena koje broje 3-5 članova. U gradu odbori obuhvaćaju žene svih staleških pripadnosti. Njihov se rad sastoj u prikupljanju i prenošenju raznog materijala i oružja, te daljnjem uvlačenju žena u NOP . . .«

Neda priča od jednoj akciji za čije je pripreme znala.

Njihova iznošenja, diskusije i prikupljanje materijala, pokazuju da daci rade sa ljubavlju i zanimanjem, da ulaze duboko u probleme i dotičnu gradu. Neki omladinci su spremnijim materijalom posjetili neke razrede Osmogodišnje škole.

Već danas, kada je to forma učenja tek u svojoj začetoj fazi, osjećaju se rezultati. Slijedeća godina će nam o tome moći još više reći. B. K.

MJESNI UREDI I MJESNI ODBORI

Naši ljudi pokazuju velik interes za pitanja koja se odnose na stvaranje novih komuna. One se obično u životu raspravljaju kako na skupovima, tako i među pojedincima. U čitavom skopu tih pitanja o novim općinama za neke pojedince je najbitnije, gdje će biti centar buduće općine. I kao svoj najjači argument protiv nekog centra iznose njegovu udaljenost od pojedinih sela što će, ikako oni kažu, otežati narodu obavljanje redovitih poslova u općinskom centru. Međutim, kad se pogleda nacrt Statuta općine i kotara Kranj, koji je izradila Savezna komisija za

izgradnju komuna, a po kojem će se napraviti i statuti za ostale općine i kotare, onda je navedeni argument lišen svakog osnova.

Na primjer, u nacrtu Statuta predviđeno je i postojanje mjesnih ureda na području općine, koji u stvari treba da stanovništvu približe poslovanje općinske administracije. Da je to zaista tako vidi se i po poslovima koje će obavljati mjesni uredi. Oni će, na primjer, voditi matične knjige, knjigu državljana i biračke spiskove, a izdavati će i izvode iz njih. Osim toga, mjesni uredi će izdavati stočne pasose,

vršiti će poslovanje za mjesni odbor, a primat će i podneske građana, koji su upućeni narodnom odboru općine. Narodni odbor općine može odrediti da mjesni ured vrši i druge poslove.

Na teritoriju općine također će postojati i mjesni odbori od 5 do 9 članova. Oni će samostalno vršiti slijedeće poslove: vode brigu o izgradnji i održavanju komunalnih objekata u mjestu upravljanja općenarodnom imovinom, koja je dana mjestu na korištenje, staraju se o korištenju mjesnih pašnjaka i vrše nadzor nad radom čuvara poља. Osim toga, mjesni odbori vode brigu o čišćenju i održavanju pazara, ulica i kanala u mjestu i vrše nadzor nad izvršenjem obaveza koje iz tog proizlaze za građane. Zatim se staraju o upravljanju grobljem, a organiziraju i mjere za osiguranje protiv požara, poplava i drugih elementarnih nepogoda.

Za izvršenje zadataka mjesnog odbora potrebna su i izvjesna sredstva, a njih će osigurati narodni odbor općine u svom budžetu. Međutim, mjesni odbor raspolaže i prihodima iz mjesnog samodoprinosu u koliko je on utvrđen na zakonit način.

Samo iz tih nekoliko navoda iz nacrtu Statuta naši ljudi mogu vidjeti da mu je osnivanjem novih općina odnosno u novom komunalnom sistemu njegova vlast mnogo bliža nego li što je to bio ranije slučaj. I prema tome ne može biti mjesta strahovanju da udaljeni općinski centar može otežati njihov saobraćaj sa svojom vlašću.

Inicijativni odbor za izgradnju komuna na našem području već radi

Inicijativni odbor za izgradnju komuna na našem području, koji sačinjavaju drugovi Petar Skarica kao predsjednik te članovi Petar Rončević, Nikola Spirić, Vitomir Gradiska, Slavo Radin, Miro Kuvač, Nikola Crnčević, Mijo Lemo, Božo Radić, Stevo Vukadin i Mate Jukić, već je prišao potrebnim pripremanjima za redovan rad novog kotarskog i općinskog odbora. Odbor je prošlih dana održao sastanak u Kninu na kojem se raspravilo o zadacima koji se imaju izvršiti u relativno kratkom vremenu. I zaista inicijativni odbor ima da izvrši krupne poslove. Kao jedan od najhitnijih zadataka ovog odbora jest osnivanje planske grupe, koja će raditi na sređivanju materijala i izradi jedinstvenih pokazatelja za sva privredna područja novoga kotara. Planska grupa će u najosnovnijim crtama izraditi i prijedlog nacrtu kotarskog privrednog pla-

na za slijedeću godinu, kada će u potpunosti stupiti na snagu novi komunalni sistem. Osim toga, odbor će imati da obavi još jedan važan zadatak, da što pravilnije izvrši razmjestaj raspoloživog kadra i pravovremeno stvori kvalitetan upravni aparat kotara kako bi Kotarski narodni odbor mogao da osigura pravilno funkcioniranje općina na svom području.

Da bi se predviđeni poslovi što prije i pravilnije obavili, inicijativni odbor je na svom prvom sastanku osnovao odgovarajući broj komisija i potkomisija.

U komisiji za društveni plan i financije predsjednik je Petar Rončević, a članovi Mate Jukić, Nikola Crnčević i Vitomir Gradiska. Potkomisiju za društveni plan sačinjavaju Nikola Čaće, Ilija Marjanović, Tomislav Krmić i Jovica Balac. U potkomisiji za budžet nalaze se Ana Novak, Mladen Roca, Lovro Mrša i Konrad Cernjak.

Predsjednik komisije za usklađivanje propisa je Nikola Spirić, a članovi Miro Kuvač i Stevo Vukadin. Potkomisiju sačinjavaju Anton Smolčić, Petar Dendić, Vanja Mandić i Đuro Kučar.

Božo Radić je predsjednik komisije za kadrovska pitanja, dok su članovi Ivo Družić i Mijo Lemo. Potkomisija je sastavljena od slijedećih drugova: Ante Lučev, Tomislav Dean, Krsto Lesić i Drazen Skelin.

Izabrane komisije održat će u toku tjedna sastanke na kojima će se donijeti konkretan plan rada.

U Divuljama

» . . . Mi ne tražimo da vi stvarate kasarski sistem, da se obučavate tako da sutra budete oficiri jednog kasarskog sistema. Vi ste oficiri novog kova, nove armije i kao takve ja vas želim vidjeti!« Te riječi uputio je drug Tito delegaciji pitomaca vojne akademije koja ga je jednom prilikom posjetila.

Preko pedeset učenika završnih razreda gimnazije i učiteljske škole te mladih radnika, sa nastavnicima smješteni u dva autobusa prolaze divnim predjelom, koji je zasaden maslinama i vinogradima. Idu u susret Divuljama, gradu mladih vojnika. Sve nas zanima o tamošnjem životu i jedva čekamo da stignemo. Znamo za vojnu disciplinu o kojoj poneki imaju i pogrešno mišljenje, ali nas ipak čudi mir na koji smo naišli. No, Mirko nam objašnjava. Dvije trećine pitomaca je na »Jadrana«, a mi ostali se spremamo za ispite. I već smo bliži, raspitujemo se za zajedničke radosti i slučajevje, matura i završni ispit - to je isto.

Kuće su lijepe i proričene zelenilom. Zanimaju nas kabineti i učionice, zanima nas susret sa oružjem i spravama. I doista ima se tu šta i vidjeti. Nekoliko vrsti mina, torpeda. Tu je i ona kojom su Nijemci blokirali London u prošlom ratu. U drugoj prostoriji protuoružje pokazuje da je čovjek ipak gospodar tehnike. U trećoj su modeli i namjena brodova. Idemo za Mirkom i on nam neumorno objašnjava. U četvrtoj se susrećemo sa najmodernijim i veoma komplikiranim dostignućima tehnike. Nailazimo na dosta toga o čemu smo imali prilike da samo čujemo u životu, što je u ratu zahtjevalo ljudima brige i tražilo žrtve.

Pitomci imaju mogućnost da mnogo nauče, da dobiju temeljno, korisno i interesantno znanje što se danas i traži u našoj Armiji. A vojna se nauka nadovezuje na temelje ostalih naučnih tekovina.

Treba istaknuti i ogromnu brigu koja se u Armiji poklanja društvenom i kulturnom životu. Pitomci imaju na raspolaganje kinodvoranu. Tu je i velik broj lijepo uređenih sportskih terena za raznovrsne sportove. Sa pitomcima smo održali i takmičenje u malom rukometu u kojem su oni iznijeli pobjedu, dok je susret u stolnom tenisu završio u našu korist.

Vojna disciplina protkana je drugarskim i humanim osjećajima i odnosima. Takva disciplina ne čini život monotonim, ona ga zapravo oplemenjuje i podstiče na veći i požrtvovniji rad.

Malo zatim napustili smo Divulje upoznavši život vojnih pitomaca. I vraćajući se mislili smo u Titove riječi o životu u vojsci. I doista otići na odlučeno vojno roka ili izabrati zvanje oficira ili podoficira, to više nije teška odluka, možda zbog nužde ili jer se mora, to više nije perspektiva mučnog života, kao što je to bilo u staroj Jugoslaviji gdje je postojala oštra granica-potčinjeni i pretpostavljeni i gdje je vladala gruba samovolja. Život u našoj Armiji je lijep, plemenit i zanimljiv - on je doista nov.

D. Martinović

F. K.

Narod u Jezerima gradi obalu

Na zborovima birača Jezerani su često raspravljali o izgradnji obale u svom mjestu, davale su se i pojedinačne sugestije, ali rezultata nije bilo. U domu je nekoliko mjeseci ležao cement koji je bio osiguran za tu svrhu. Tek je nedavno odlučeno da se pride radovima. Članovi SK bili su prvi koji su se odazvali toj akciji.

Oni su već popravili jedan dio obale, koji je od velike važnosti za one mještane koji posjeduju lade.

Akcija članova SK bila je dovoljna da dade podstreka i ostalima za rad. I danas je veći dio

obale popravljen, a s obzirom na interes koji u mjestu vlada za te radove pristupit će se uskoro i izgradnji nove obale.

UPRAVA ZA GROBLJA I JAVNA ZELENILA — ŠIBENIK

PROIZVODI: sadnice ukrasnog grmlja i drveća, cvjetne sadnice kao i sadnice voća i povrća, penjačice, sadnice za žive ograde, razno sezonsko i ljetno cvijeće za rezanje i cvijeće u loncima.

UREDUJE I ODRŽAVA: vrtove i dvorišta oko ustanova, poduzeća, tvornica, hotela i privatnih zgrada po narudžbama.

USKORO OTVARA PRODAVAONICU u kojoj će se moći dobiti sve vrste cvijeća rezanog i u loncima, a moći će se naručiti bukete za vjenčanje i druge prigode, te pogrebni vijenci uz povoljne cijene.

POSEBNU BRIGU POSVEĆUJE SVIM JAVNIM NASADAMA U GRADU KOJE PREPORUČA I PAŽNJI GRADANA.

UPRAVA ZA GROBLJA I JAVNA ZELENILA — ŠIBENIK
ULICA 12. KOLOVOZA 1941. TEL. 6-98

Šibenik kroz tjedan

Narodno kazalište

Četvrtak, 26. V. — ZAJEDNIČKI STAN — predstava za radne kolektive. Početak u 20 sati.

Petak, 27. V. — DUGONJA, TRBONJA I VIDONJA — predstava za djecu. Početak u 18 sati.

Subota, 28. V. — POTEZ KISTOM — predstava za građanstvo. Početak u 20 sati.

Nedjelja, 29. V. — Gostovanje kazališnog kolektiva u Siveriću.

Kinematografi

TESLA: premijera engleskog filma u bojama — **AFRIČKA KRALJICA** — Dodatak: Filmske novosti br. 19 (do 30. V.) Premijera domaćeg umjetničkog filma — **KONCERT** — Dodatak: Filmske novosti br. 19 (31. V.—2. VI.)

SLOBODA: premijera švedskog filma — **DOBRI VOJNIK BUM** — (do 30. V.) Američki film — **TAJNA KAŽNJENIČKOG JEZERA** — (31. V. do 1. VI.)

DEŽURNE LJEKARNE

Do 28. V. — I. narodna ljekarna — Ulica Božidara Petranovića.
Od 28. V.—1. VI. — II. narodna ljekarna — Ulica Bratstva i Jedinstva.

IZ MATIČNOG UREDA

RODENI

Mira, kći Stjepana i Anđe Mravak; Branka, kći Jose i Zorke Gulin; Branko, sin Martina i Marije Vukorepa; Marija, kći Josipa i Božice Huljev; Ana-Marija, kći Stjepana i Zale Fistančić; Pavao, sin Pavla i Senke Bujas; Jadranka, kći Josipa i Ane Petrak; Nivenka, kći Bogdana i Janje Rak; Vlasta, kći Duška i Divne Relja; Jadranka, kći Paške i Stefanije Jakšić; Goran, sin Svetomira i Stake Miladinović; Branka, kći Marinka i Marice Grubišić; Nada, kći Andrije i Mire Vukov; Nikica, sin Nikice i Anuške Živković; Zdenka, kći Ante i Marije Mihovilović; Anđelka, kći Jakova i Luce Matulović i Dragan, sin Đure i Blaženke Njegić.

VJENČANI

Mikulandra Marko-Vinko, stolar — Guberina Tona, službenik.

UMRLI

Bulat Antica roč. Koludrović, stara 71 god.

gradske vijesti

Malo proizvoda na tržnici

Naglo zahlađenje, neuobičajeno u ovo godišnje doba, utjecalo je i na dovoz poljoprivrednih proizvoda na šibenskoj tržnici. Tako su posljednjih dana dovezene male količine raznih artikala. Krumpir se prodavao po 26 dinara kilogram, luk mladi 44, luk češnjak 50, krasak 45-50, salata 50-60, trešnje 60-70, suhe šljive 130-140 i jaja 13-14 Din komad. Mesa je bilo u dovoljnim količinama sa nešto sniženim cijenama u državnom sektoru. Govedina se prodavala po

220 dinara kilogram, teletina 240, janjetina 260. Zbog slabog ulova ribe gradska ribarnica je gotovo opustjela. Tome je dosta utjecalo i nepogodno vrijeme.

DVIJE GRUPE TURISTA POSJETILE ŠIBENIK

Prošlog tjedna doputovala je u Šibenik grupa od 26 turista iz Holandije koja je za vrijeme četiridnevnog boravka posjetila slapove Krke, Jadriju, Zlarin, a u organizaciji »Putnika« turisti su posjetili Trogir, Kaštela, Solin i Split. Oni su također razgledali najvažnije kulturno-historijske znamenitosti Šibenika. Brodom su prošlijeđili za Rijeku.

Dva dana boravila je jedna grupa Švicaraca koja je, osim slapova Krke, razgledala gradske kulturno-historijske znamenitosti. Grupa je potom otputovala vlakom za Plitvička jezera.

»PUTNIK« PREDUJE IZLET U TRST

Iz sudnice

DESET GODINA STROGOG ZATVORA ZBOG UBOJSTVA

Pred velikim vijećem Okružnog suda u Šibeniku održana je prošlog tjedna rasprava protiv Marka Gorete p. Jakova, zidarskog poslovođe iz Bilica, koji je krajem ožujka ove godine ubio na ulici Duju Lugovića p. Jakova. Sud ga je proglasio krivim te ga je kaznio sa deset godina strogog zatvora.

Na raspravi, koja je trajala čitav dan, ustanovljeno je, da je ubica s umišljajem izvršio teško krivično djelo. Nadalje je utvrđeno da su već od ranije između jednog i drugog postojale razmirice do kojih je dolazilo prilikom preuzimanja pojedinih zidarskih radova. Nezdruženi odnosi su se sve više pojačavali tako, da je jednom došlo i do fizičkog obračunavanja. Poslije izvjesnog vremena obojica su se jednog dana našli u zajednoj točionici u Ulici Grgura Ninskoga, gdje je ubijeni Lugović više indirektno dobacio nekoliko riječi na adresu Gorete. Ovaj je navečer ispred točionice sačekao Lugovića kojem je nožem u srce zadao smrtonosnu ozljedu.

S. Mileta

U ŠIBENIKU PRIJE 50 GODINA

STRANAČKI RAZDOR

4. siječnja 1903. stari Ante Šupuk, priznati vođa šibenskih narodnjaka, odrekao se načelnništva Općine. Šupuka su slijedili članovi općinske uprave i vijeća. Stari narodnjaci učinili su to da omoguću svojim političkim protivnicima, pravašima, da učestvuju u upravljanju Općinom i na taj način uklone nemili stranački razdor u Šibeniku.

26., 27. i 28. veljače izvršeni su, slogom obiju stranaka načelnadni izbori, a 3. svibnja izabran je Šupuk od narodnjačko-pravaškog općinskog vijeća ponovno za načelnika, ali ovu čast nije, radi podmaklih godina, prihvatio. Vijeće je, nakon toga, izabralo za načelnika pravaša Marka Stojića.

Ova sloga nije dugo trajala. Još za živa Šupuka neki narodnjaci negodovali su. Nakon Šupukove smrti (11. travnja 1904.) došlo je do razdora i u općinskoj upravi: narodnjački prisjednici Šime Borčić i Pere Škarica odvojili su se, Mladji narodnjaci, pod imenom »kremenjaka« i vodstvom bratice Iljadice-Grbešić, formirali su se u posebnu grupu narodnjačke Hrvatske stranke. U splitskom »Jedinstvu« počeli su izlaziti njihovi članci i dopisi protiv Stojićeve uprave i

pravaša. Odgovarala je »Hrvatska riječ«. Polemika je postajala sve žesća, što su se više približavali redoviti izbori za općinsko vijeće, a poseban materijal za nju pružila je tužba koju su prikazali prisjednici Borčić i Škarica protiv Stojićeve uprave Zemeljskom odboru u Zadru, kao nadzornej vlasti nad općinama. Izvršena je od strane ovoga revizija poslovanja uprave, što je i opet dalo povoda objema stranama za međusobne napadaje.

OPĆINSKE FINACIJE

»Ustanovilo se (prigodom revizije, izvršene u općini Šibenik) da svi prizrezi obrtnih firma: Steinbeiss (danas ŠIPAD), Rimsko društvo (danas tvornica u Crnici), Šupukov mlin i Rora, tvornica leda i t. d., iznose samih K 14.338 i 83 pare. Kroz istu godinu 1904. porezni odbici iznose K 17.107. Dakle, poreznih odbitaka bilo je K 2769 više nego se utjeralo od svih obrtnih firma.« (»Hrv. riječ«, 31. V.)

KRONIKA

»Beogradska »Politika«, podrijetljajući srpsku, bugarsku i hrvatsku omladinu u Zagrebu, piše:

»Hrvati, narod naše krvi i našega jezika, stavljen pred željisti Dranga, prvi na udarcu germanske navale stoji, već to-

HAJDUK — ŠIBENIK 5:2 (2:2)

U nedjelju je u Splitu odigrana prvenstvena utakmica između podmlatka »Hajduka« i »Šibenika«. Pobjedio je zasluženo »Hajduk« za 5:2.

Utakmica je bila veoma lijepa i uzbudljiva. »Šibenik« je unatoč porazu prikazao dopadljivu igru. U prvom poluvremenu bio je bolja momčadi, dok je »Hajduk« u nastavku bio premoćniji. Kod pobjednika se istakao navalni trio i srednji pomagač, a kod »Šibenika« su zadovoljili Skugor, Šupe i Relja. Suci Baučić u Splita nije bilo teško voditi taj susret, jer su obje momčadi igrala fer. Jedino mu se može zamjeriti što je dosudio jedanaesterac protiv »Šibenika« kod stanja 1:1, koji uopće nije postojao.

SPORT

Hrvatsko - slovenska nogometna liga

Velika igra domaćih

»Šibenik« - »Trešnjevka« 7:1 (2:0)

Igralište u Mandalini. Prvenstvena utakmica hrvatsko-slovenske lige: Šibenik — Trešnjevka 7:1 (2:0). Gledalaca oko 2000. Vrijeme: prohladno sa jakim vjetro. Strijelci: Đurić u 36. minuti, Stojić u 55. i 62. i Tedling u 44., 64. 71. i 79. za »Šibenik«, a Štrbad u 85. minuti (iz jedanaesterca) za »Trešnjevku«. Sudac Gazari iz Splita.

ŠIBENIK: Bašić, Batinić, Erak, Jelenković, Iljadica, Tambača, Zorić, Bego, Đurić, Tedling, Stojić.

TREŠNJEVKA: Stinčić, Milković, Gabrovac, Ladović, Digula, Kiseljak, Spink, Štrbad, Milošević, Vujić, Koželj.

Poslije neočekivane pobjede »Šibenika« u Borovu za nedjeljni susret sa vodećim na tablici »Trešnjevkom« iz Zagreba vladao je u gradu velik interes. Ni nevjere popraćeno jakim burrom, koje je zavladao u prvim poslijepodnevnim satima, nije spriječio brojne prijatelje kluba da svojim bodrenjem pomognu u času, kada mu je ono zaista bilo najpotrebnije. Ispred suda Gazarija iz Splita momčadi su

izašle na teren u najboljim sastavima.

Malo je tko sumnjao u pobjedu domaćeg tima, no da će protivnička mreža biti načeta sedam puta, to sigurno nije nitko očekivao. Međutim, 2000 gledalaca koje je promatralo ovaj susret, steklo je uvjerenje, da je visoka pobjeda izražena u omjeru 7:1 potpuno zaslužena, da je ona rezultat odlične igre, kakva posljednjih godina nismo imali prilike vidjeti. Premoć »Šibenika« bila je tokom čitave utakmice izrazita i ne ćemo prejerati ako kažemo, da su domaći imali 85% od igre. Čak štaviše pobjeda je prema šansama (mogla biti i veća, tako da i dvocifreni rezultat ne bi bio nezaslužen.

U I. poluvremenu igrajući niz vjetar domaća jedanaesterica bila je stalno u polju »Trešnjevke« koja se grčevito branila. Dva zgoditka u tom dijelu premalo izražavaju premoć na terenu.

U nastavku »Šibenik« je imao dva protivnika: »Trešnjevku« i jak vjetar, koji je više licio u raganu. To sve nije bilo zapre-

kom da se u cijelosti ostvare zamisli trenera J. Crnogača i čitave jedanaesterice: što više zgoditaka u protivničku mrežu. »Trešnjevka« je bila potpuno razbijena. Nalete domaćih nije bila u stanju zadržati, a uslijed strahovitog tempa koji je diktirao »Šibenik«, Zagrepčani su vidno popustili i u kondiciji. Brzi ma akcija, dugačke lopte, smjelo otkrivanje, tehnika, lijepe kombinacije i oštri udarci domaćih toliko su zbunili protivnika, da je bilo momenata, kada je ovaj trčao po terenu, ali bez lopte. Postignuti zgodici bili su veoma lijepi — plod rijetko videnih udaraca navalne petorke »Šibenika«. I bolja momčad od »Trešnjevke« doživjela bi na nedjeljnoj utakmici poraz. Kod pobjednika nije bilo slabih mjesta — svi su oni igrali s mnogo poleta, požrtvovno i borbeno. Stoga je teško istaknuti najbolje. No, i pak to zaslužuju Erak, Iljadica i Tambača u obrani, a Tedling i Zorić u navali. »Trešnjevka« je igrala napadno slabo, a bolje nije ni mogla kada je vis-à-vis imala razigranog protivnika, koji je igrao sa mnogo sistemom, znao je što u pojedinih akcijama ima učiniti.

Do prvog zgoditka trebalo je čekati punih 31 minuta. Protivničku mrežu prvi je načeo Đurić iz jedne gužve koja je stvorena pred vratima Stinčića — 1:0. Nekoliko minuta kasnije kombinacijom Stojić — Tedling, ovaj posljednji je iz kosa oštro tukao u mrežu — 2:0. U drugom dijelu igre kombinacije su se redale jedna za drugom. Najprije je Stojić dva puta redom prisilio protivničkog vratara da kapitulira, a onda zatim je Tedling u roku od 15 minuta tri puta pogodio mrežu. Kod stanju 7:0 u 85. minuti Iljadica je učinio prekršaj nad protivničkim igračem i Štrbad je dosuđeni jedanaesterac pretvorio u zgoditak. Sudac Gazari iz Splita svoj posao obavio je uglavnom dobro. Pomoćni suci Crnogača i Dunkić također su zadovoljili.

J. U XVIII. kolu hrvatsko-slovenske lige postignuti su ovi rezultati: Tekstilac — Branik 6:1, Split — Segesta 5:1, Rijeka — Učiteljske škole. U mlakoj i rastrganoj igri pobjedu su iznijeli juniori »Radničkog« sa 3:2 (1:1). Zgoditke za »Radnički« dali su Erceg, Orešnjak i Rakić, a za Učiteljsku Grbelja i Kašić.

U Divuljama je 22. o. mj. momčad Vojne akademije uspjela da u posljednjim minutama igre pobijedi rukometnu ekipu Učiteljske škole sa 9:8 (5:3). Igra je bila dosta živa i zanimljiva. Uzvratni susret održat će se u Šibeniku 29. o. mj.

A. Beneta

Tablica				
Borovo	18	11	1	6 34:17 23
Rijeka	18	9	5	4 20:14 23
Split	18	10	2	6 35:22 22
Trešnjevka	18	9	4	5 37:27 22
Šibenik	18	9	2	7 35:28 20
Ljubljana	18	7	5	6 32:20 19
Segesta	18	8	3	7 29:28 19
Tekstilac	18	7	4	7 28:30 18
Uljanik	18	5	4	9 22:27 14
Branik	18	6	2	10 26:39 14
Maribor	18	5	3	10 23:35 13
Kladivar	18	4	1	13 22:56 9

Partizanski marš

Lončarić treći u Jugoslaviji

Na III. partizanskom maršu, koji je u čast 63. rođendana druga Tita održan u njegovom rodnom mjestu Kumrovcu, mladi trkač SD Galeb Lončarić zauzeo je treće mjesto u jakoj konkurenciji. U partizanskom maršu, koji je održan na pruži od 26 kilometra, sudjelovao je 16 trkača. Sve do desetog kilometra bio je u vodstvu Lončarić, ali je nekoliko kilometara pred ciljem to mjesto propustio iskusnijem Skrinjaru članu »Dinam« iz Zagreba, koji je stigao prvi. Drugo mjesto osvojio je Bosanac, član »Crvene zvezde« iz Beograda. Osvajanje trećeg mjesta nesumnjivo je jedan od najvećih uspjeha Lončarića. Još jedan Šibenčanin sudjelovao je u maršu.

To je Friganović, član »Mladosti« iz Zagreba, koji se plasirao na posljednje mjesto.

TRI UTAKMICE

UČITELJSKE ŠKOLE

15. o. mj. na Poljani maršala Tita održan je susret u malom rukometu između ekipa »Partizana« i Učiteljske škole. Pobjedu je iznijela Učiteljska škola s rezultatom 13:11 (6:7). Utakmica je bila naročito zanimljiva u II. poluvremenu, kada je ekipa Učiteljske škole u snažnom finišu osigurala pobjedu. Kod pobjednika su se istakli Troškot, Uzelac i Miletić I., a kod »Partizana« Bukić II. i Maroti.

U subotu je na igralištu u Mandalini održan nogometni susret između juniora »Radničkog« i Učiteljske škole. U mlakoj i rastrganoj igri pobjedu su iznijeli juniori »Radničkog« sa 3:2 (1:1). Zgoditke za »Radnički« dali su Erceg, Orešnjak i Rakić, a za Učiteljsku Grbelja i Kašić.

U Divuljama je 22. o. mj. momčad Vojne akademije uspjela da u posljednjim minutama igre pobijedi rukometnu ekipu Učiteljske škole sa 9:8 (5:3). Igra je bila dosta živa i zanimljiva. Uzvratni susret održat će se u Šibeniku 29. o. mj.

A. Beneta

NASTUP VESLAČA

»KRKE« U TORINU

Veslači »Krke« pozvani su da 4. i 5. lipnja učestvuju na međunarodnoj veslačkoj regati koja će se održati u Torinu. Pored njih, sudjelovat će i veslači »Mornara« iz Splita. Po svoj prilici »Krka« će prihvatiti ponudu. Ona će nastupiti u trima disciplinama: u četvercu sa i bez kormilara te u dvojcu bez kormilara. Na toj regati natjecat će se mnoga renomirana veslačka društva iz Italije i drugih evropskih zemalja.

OBAVIJEST

Poduzeće za izradu i prodaju odjevnih predmeta
»REVIJA« - ŠIBENIK
Obala oslobođenja 14/II. (kod hotela »Krka«)

izrađuje odjevne predmete iz vlastitog i donesenog materijala uz naplatu i na
KREDIT
Obrasci za kredit dobiju se u krojačkoj radnji.

»SIBENSKI LIST«

organ Socijalističkog saveza radnog naroda za grad i kotar Šibenik

Uredništvo, štamparako poduzeće »Stampa«

Glavni

i odgovorni urednik

NIKOLA BEGO

Tekući račun: Narodna banka Šibenik broj 531—T—292

Rukopisi se ne vraćaju.

Pretplata za tri mjeseca Din 120.—, pola godine Din 240.—, za 1 godinu Din 480.—.